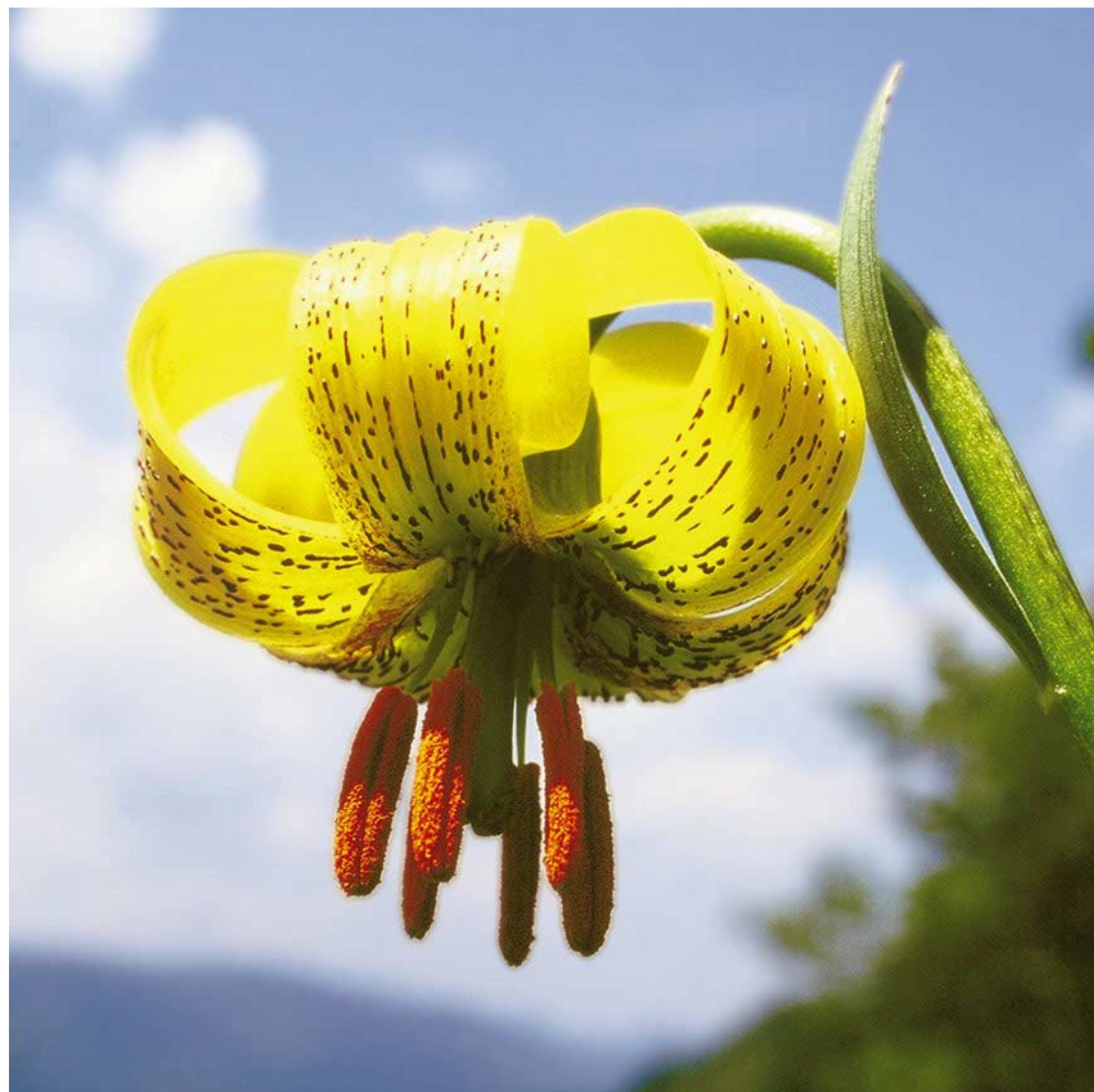

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS
HRVATSKOG
PLANINARSKOG
SAVEZA

GODIŠTE 94

LIPANJ
2002
6

IZDAVAČ:
HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ
KOZARČEVA 22, 10000 ZAGREB
TEL./FAX. 01/48 24 142
TEL. 01/48 23 624
E-MAIL: HPS@ZG.TEL.HR
WWW: HPS.INET.HR

E-MAIL UREDNIŠTVA:
HRVATSKI.PLANINAR@VIP.HR
WWW: HPS.INET.HR/HP

UREDNIK:
ALAN ČAPLAR
SV. MATEJA 7, 10010 ZAGREB
TEL. 091/51 41 740
TEL./FAX. 01/66 88 512
E-MAIL: CAPLAR@VIP.HR

UREDNIČKI ODBOR:
DR. BORISLAV ALERAJ
DARKO BERJAK
DR. SREČKO BOŽIČEVIĆ
VLADO BOŽIĆ
TOMISLAV ČANIĆ
MLADEN FLISS
ZDENKO KRISTIJAN
PROF. KRUNOSLAV MILAS
PROF. DR. ŽELJKO POLJAK

TISAK:
»EKOLOŠKI GLASNIK«
DONJA LOMNICA

**Lipanj 2002
June 2002**

**Broj 6
Number 6**

**Godište 94
Volume 94**

S A D R Ź A J

Damir Margan	U Austriju, na Petzeck (3283 m)	161
Mira Šincek	Pseća šala	163
Željko Poljak	Jedna 150. i jedna 50. godišnjica	165
Vlatko Oštrić	Prva pl. kuća na zagorskoj strani Medvednice	166
Miro Lay	Zaboravljenim stazama	167
Krunoslav Milas	Na rubu legendi i priča (VIII)	169
Bernarda Huzjak	Trenutak ljepote ili ljepota trenutka	170
Miljenko Pavešić	U ugodnom društvu	171
Mihael Kušenić	Nema jaglaca do papučkih!	172
Miha Naglič	2002. - Međunarodna godina planina	173
Milorad Milović	Planine na slikama Vladimira Mekinde	178
	Boraja, Orlice, Škenderovac	180
	Zaštita prirode	183
	Planinarski tisak	186
	Planinarske kuće i putevi	187
	Tko je što u hrvatskom planinarstvu	188
	Vijesti	189

Slika na naslovnici:
Kranjski ljiljan, foto: Tomislav Marković

- ČASOPIS izlazi u 10 brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz, te za studeni i prosinac kao dvobroj). Prvi broj izašao je 1. lipnja 1898. kao glasilo Hrvatskog planinarskog društva. Časopis nije izlazio od 1919. do 1921. i od 1945. do 1948., a od 1949. do 1991. izlazio je pod imenom »Naše planine«.
- PRETPLATA za 2002. godinu je 120 kuna (za inozemstvo 32 eura). Pretplata se uplaćuje na žiro-račun izdavača 2360000-1101495742, pri čemu na uplatnici u rubrici »Poziv na broj« obavezno treba upisati svoj pretplatnički broj koji se nalazi na naljepnici uz adresu na omotu časopisa. Pretplata za inozemstvo (32 eura) uplaćuje se na račun SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236, na isti način.
- NOVI PRETPLATNICI, odnosno zainteresirani za pretplatu, trebaju se pismom, telefonom, faxom ili e-mailom javiti Hrvatskom planinarskom savezu. Za nekoliko dana poštom ćemo im poslati uplatnicu i brojeve izašle od početka godine, a zatim će svaki mjesec na svoju adresu primiti primjerak časopisa.
- SURADNJA: Prilozi se mogu slati poštom, na disketi ili putem e-maila. Krajnji rok za primitak priloga je 1. dan u prethodnom mjesecu (za dvobroje dva tjedna kasnije). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i obrade teksta, posebno za duže priloge. Prednost imaju prilozi popraćeni što boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili disketi). Snimke digitalnom kamerom treba poslati kakvi jesu, a skenirane slike treba pripremiti u rezoluciji od 300 dpi. Svi primljeni materijali se na zahtjev vraćaju autorima. Za detaljnije upute obratite se uredniku.

U AUSTRIJU, NA PETZECK (3283 m)

DAMIR MARGAN, Crikvenica

Vraćajući se s jednog od planinarskih pohoda cestom *Grossglockner Hochalpenstrasse* ugledao sam zaleđeni vrh piramide koji je stršio među okolnim stjenovitim zupcima. Meni tada nepoznat, ali dojmljiv na obzoru, uveo me u razmišljanje kako griješimo kada se usmjeravamo samo na najviše vrhove pojedinih država: ako je u pitanju Slovenija, onda težinu ima gotovo samo Triglav; ako je u pitanju Austrija, onda to mora biti Grossglockner itd.

Dok su drugi urlali o tome kako je »sunašće brdo preskočilo, a mi ćemo se vratiti«, odlučio sam netom uočeni vrh locirati na zemljovidu, pronaći podatke o njemu i odrediti ga za cilj sljedećeg planinarenja. Prema fotografijama i zemljovidu, pokazalo se da je to najviši vrh južnog dijela nacionalnog parka *Hohe Tauern*, masiva *Schobergruppe - Petzeck* (3283 m) i da uspon nije tehnički zahtjevan. Preostalo je još samo pronaći dobro društvo i krenuti.

Isходиšnu točku predstavlja gradić Lienz (673 m) s jasno izraženom starogradskom jezgrom koja je do savršenstva uređena, s raznobojnim pročeljima zgrada, mnoštvom trgovina i kavana, gastronomskim prostorima (restorani, specijalizirane trgovine) i buticima. I četvrti koje su se širile izvan centra te preko rijeke Isel, zadržale su urbanističku čistoću, a gotovo za svaku zgradu, bez obzira je li stara ili nova, vidljivo je da su radovi izvedeni osmišljeno i stručno. Premda je vidljiva suvremenost u uređenju prostora, u isto vrijeme osjeća se i dah daleke prošlosti - iskopine iz Rimskog doba (Aguntum), gotičke crkve i kapelice, dvorac Bruck iz 13. stoljeća, muzeji i galerije. Jasno, najtraženija trgovina nam je uvijek ona s planinarskom opremom, a u Lienzu smo ih našli nekoliko s bogatom i raznovrsnom ponudom.

Prema Petzecku morali smo se još odvesti istočno od Lienza u obližnje selo Nussdorf, a zatim 5 km asfaltnom i 7 km makadamskom cestom do parkirališta Seichenbrunn (1686 m), koje je polazište za pješaćenje. Kretali smo se u smjeru

sjeveroistoka, preko alpskih livada i kroz gustu šumu, sve dok nismo izbili na visoravan iznad 2100 m. Ostavili smo šumu duboko dolje i ušli u carstvo pašnjaka za stoku koja je uživala u miru i obilju visokogorske ispaše. Stalno je pod nogama dobra staza, tu i tamo »oplemenjena« ispustima stočnog fonda (čitaj: balege, brbonjaka i sl.), ali i stalan uspon koji je ublažen zavojima.

Za sat i pol hoda dolazimo na visinu od 2260 metara, na raskrižje, gdje skrećemo desno, ne odvajajući se od čeličnih užadi teretne žičare. Obavijest na stazi upozorava nas da ulazimo u »kernzone«, strmina je sve jača, a stijena, kamen i sipar počinju dominirati okolišem. Ubrzo stižemo i na prijevoj Untere Seescharte (2533 m) s kojega se pruža predivan vidik na prijeđeno i ono što slijedi, te na dom i jezera oko njega. Nakon blagog silaska, put nas vodi obalom manjeg

Križ na vrhu Petzecka

foto: Damir Margan

Wangenitzseehütte, 2508 m**foto: Damir Margan**

Kreuzsee i iznad većeg Wangenitzsee u planinarski dom Wangenitzseehütte, na 2508 metara. Ukupno nam je bilo potrebno 2 sata i 40 minuta hoda, ne računajući odmore.

Ovaj je dom vlasništvo nizozemske sekcije OEAV iz Utrechta i neobično je čist i uredan, ali ujedno i nekako hladan, bez planinarske srdačnosti i topline. Domari ulažu mnogo truda i usluzni su, čak i prema nama strancima, ali uza sve to ostaje dojam da smo samo u jednoj običnoj kući, u prolazu. Ono što privlači jest njegov položaj i okoliš: razmjerno je lako dostupan, oko njega je mnoštvo vrhova za uspone, a oba jezera obilaze ugodne šetnice. Osobito je dobro uređena staza oko Wangenitzsee, koja je na pojedinim mjestima osigurana klinovima i čeličnom užadi, a preko jednog slapa je postavljen čak i viseći most. Staza se može proći za sat i pol hoda.

Na uspon prema vrhu krenuli smo rano ujutro, po oblačnom i vlažnom vremenu, a po riječima naših prethodnika jučer je na vrhu padala i sušnežica. Premda je ljeto u punom jeku, osjećamo se kao usred zime ili kasne jeseni. Stijene i kamele gromade oko nas su skliske i tamne od vlage, hladne i na dodir i na pogled. Staza priječi strmini i na pojedinim mjestima je osigurana čeličnim užetom. Nakon prelaska istaknutog rebra u stijeni dolazimo na stabilniju površinu, ali staza postaje sve strmija. Izmjenjuju se podloge od snijega, sipara i kamenja, a uzdignute stijene iznad nas

upozoravaju na mogućnost kamenih lavina. U jednom je trenutku ispred nas izronila divokoza i mirno promatrala naše muke, a dok sam pronašao siguran položaj i izvadio foto-aparat, ona je, kao za inač, nestala.

Vremenske prilike su nam se ipak smilovale i dolaskom na 3000 m nadmorske visine oblaci su se razili, a pred nama se ukazala vršna piramida i svjetlucavi križ. No, još je bilo potrebno prijeći snijegom prekrivenu zaravan i uspon po kamenjaru. Tek tada, nakon dva i pol sa-

ta hoda, došli smo na vrh Petzeck (3283 m) i pustili se uživanju u pogledu i odmoru.

Iz doline Wangenitztala kuljaju oblaci, ali kovitajući se nestaju i omogućavaju nam prekrasne vizure. Tamo, sjeverozapadno od nas, ističe se bjelinom ledenjak Koednitzkees, a iznad njega tamne stijene Grossglocknera, čiji je vrh pod kapom oblaka. Veliki križ na vrhu Petzecka je podosta propatio - pojedine ploče lima su istrgnute vjetrom, a čelična užad koja ga učvršćuje je popucala, dok smo u kutiji unutar njega našli samo upisnu knjigu, ali ne i pečat.

Kao što mi je to već postao običaj, odmaraajući se prelistao sam upisnu knjigu i čitao zapise, no na moje čuđenje nigdje nisam naišao na hrvatsko ime ili planinarsko društvo! Sjetio sam se da ih ni u upisnoj knjizi planinarskog doma nisam zapazio, pa ispada da ovdje nije kročila hrvatska noga do danas, barem ne u zadnjih nekoliko godina. Čudim se tome jer je ovo područje blizu i izuzetno privlačno i za rekreativce i za alpiniste.

U povratku, silazimo drugom stazom, onom koja prolazi uz planinarski dom Lienzer Hütte (1977 m). Nismo požalili! On je posve drugačiji od onoga u kojem smo noćili, upravo po planinarskom ozračju: ovdje se odmah osjeti duh planinarske tradicije, na svakom koraku očekujete da ćete susresti planinara kao sa starih fotografija, a sve je prepuno sitnih alpinističkih detalja koji boravak čine udobnim i poučnim.

PSEĆA ŠALA

prof. MIRA ŠINCEK, Varaždin

Ne znam kako vi, ali ja ne volim planinariti sama. Takvo planinarjenje jednostavno nema isti čar kao kad si s nekim, kad si u društvu. Ideš li sam, nemaš s kim podijeliti ushit ljepotom, nemaš kome svratiti pozornost na ono čarobno što ti je oko ugledalo i uho čulo. I na kraju, ali ne i manje važno, kad si sam nemaš na koga svaliti krivicu ako zalutaš. Opuštajuće je kad netko drugi vodi brigu o stazama kojima valja proći, na vrijeme upozorava na mjesta gdje treba skrenuti lijevo ili desno, a ti hodaš otvorenih čula za sve krasote zemlje i neba. Hodaš, uživaš i ni o čem' ne brineš! Eh, ljepote!

Evo jedne zgode koja će vas možda podsjetiti na neku vašu sličnu ili vas na vrijeme poučiti što treba činiti, a što ne.

* * *

Veselo je društvanje, najprije pogledom prema sjenama na obzoru, a potom i na sat, zaključilo kako je krajnje vrijeme da se krene put doline, žele li stići na vrijeme u Rude i na bus za Zagreb. Bilo je čudesno te nedjelje na Japetiću, prelijepo, kao i uvijek u Samoborskom gorju, a opet još ljepše nego prošli put. Hitro se uputiše još do piramide, pa potom od planinarskog doma stazom povratka. Koračali su vedro osvrćući se onima iza, žureći k onima ispred, sve nešto dobacujući, šaleći se, pričajući. Nakon nekoliko koraka na stazu je odnekud pred njih banuo pas. Onako odjednom, kao iz zasjede. Nije zalajao, tek ih pogledao, mahnuo repom i progurao se na čelo ove vesele grupice planinara.

- Vidi đukca! Kao da je nas čekao.« - reče jedan.

- Možda se jadnik izgubio? - nizali su se komentari.

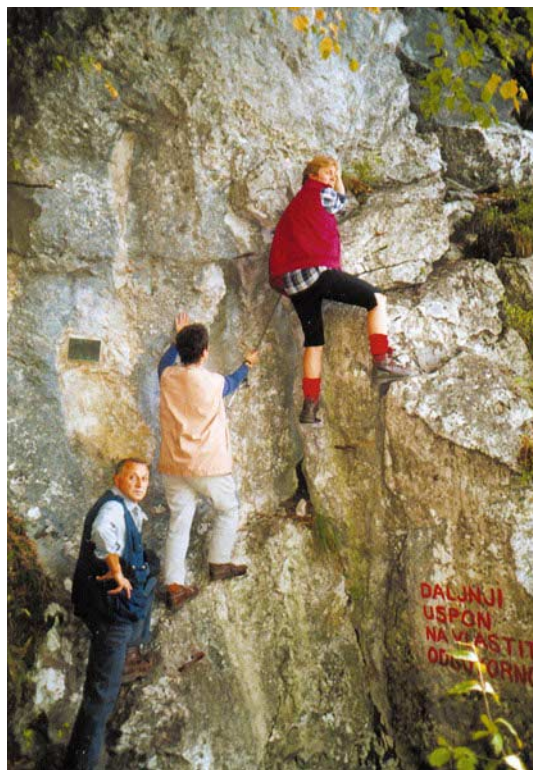
- Ne brini, mali, sad si u pravom društvu! - dometnu netko - S nama ćeš sigurno u civilizaciju!

Pas je skakutao nizbrdicom, povremeno se ogledavajući za svojim čupavim repom, iza kojeg

je brzalo živahno društvanje mladih i bezbrižnih planinara. Nizala su se raskrižja, markacije i oznake što su nudile stazu lijevo i desno, sjenovita stabla i meki travnati buseni koji su zvali na predah, ali pas je svejednako poskakivao, a planinari za njim. Kad bi malo zastali za gutljaj ili dva soka, ili tek da odahnu, on je obilazeći njuškao im cipele, sve zavirujući u njihove poglede i neumorno mahao čupavim repom kao da ih požuruje.

- Gle ti malog, izgleda da mu se žuri! - smijali su se planinari - Možda na bus!

Nije ih dugo čekao, brzao bi dalje resko lajući kao da ih doziva. A oni, za njim. I nitko nije obraćao pozornost stazi kojom koračaju, a onda odjednom, stigavši na neko proširenje šumskog puta, netko se ipak prenu: - Hej, pa gdje smo mi to? Meni ovo ne izgleda kao put za Oštrc i Rude!

Žoharov klinčani put na Okiću

foto: Zlatko Pap

Na planinarskoj stazi pod Oštrcom

U trenu stadoše. U zraku osta nedovršena riječ, na usnama neodsmijan smijeh, a glave se počеше okretati razgledajući oko sebe. Uistinu, oko njih sve bijaše drugačije. Izgledalo im je kao da ih je netko, očiju zavezanih, dugo vrtio i sad, skinuvši im povez, sve je bilo čudno, nejasno, kao da su se i strane svijeta nekako ispremiježale. Najprije su stajali bez riječi, onda prvi krenu još korak - dva naprijed, a svi za njim i gle, tu dolje iza grma, usred staze čekao je pas.

Kad ih ugleda, podiže se, mahnu repom i gledajući ih nekako iskričavo, gotovo kao da im pogledom poručuje: »Oдох ja!« uputi se, krenuvši uz njih uzbrdo, istom stazom u smjeru odakle su došli.

Najprije su nijemo gledali za malim smeđim psetom što se veselo mašući repom uspinjalo šumom, a onda prasnuše u smijeh. »Tako nam i treba!« - zaključiše - »Ovaj se pas dobro našalio s nama.«

I ne preosta im drugo nego nastaviti stazom nizbrdo nadajući se da ona ipak završava negdje u dolini, na cesti. Domalo, zaista nađoše se na nekoj zemljanoj cesti bez putokaza i oznake, po kojoj, činilo se, rijetko prometuju vozila. Gdje su zapravo, još uvijek im nije bilo jasno. Nakon nekog vremena zaustaviše jedino vozilo što je tuda, činilo se, tog dana prošlo. Potrpaše se između alata i limenki s bojama u neki prastari kombi, zadovoljni i sretni. Vozač im je rado razjasnio gdje se

nalaze i ostavio ih pred seoskom gostionicom. Tu će, reče im, čuti kad imaju autobus za Zagreb.

A kad saznadoše da iz ovog Svetojanskog kraja toga dana više ni jedan autobus ne vozi za Jastrebarsko i Zagreb, odlučiše u ugodnom ozračju male gostionice popiti čaj i pojesti preostale zalihe iz naprtnjača. Sad je i onako svejedno! U ugodnom ambijentu prave seoske gostionice, gotovo bajkovito uređene i čiste, za stolom zastrtim crveno-bijelo kariranim stolnjakom, u treptavom

svjetlu petrolejke što je visjela s tamnih stropnih greda, ispričaše domaćinu dogodovštinu i još se jednom dobro nasmijaše na svoj račun.

Već su se prve zvijezde kao svjetleći čičci hvatale sve tamnijeg baršuna neba kad su uspjeli zaustaviti neki automobil i vratiti se u bučnu košnicu svog velegrada.

Boje jeseni u Samoborskom gorju **foto: Zlatko Pap**

JEDNA 150. I JEDNA 50. GODIŠNJICA

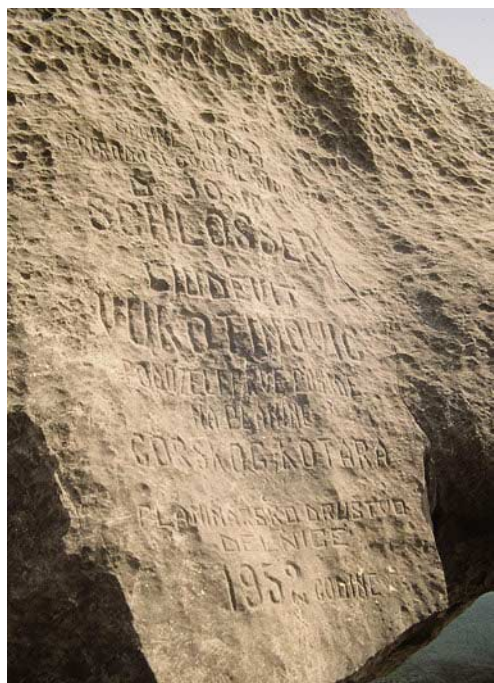
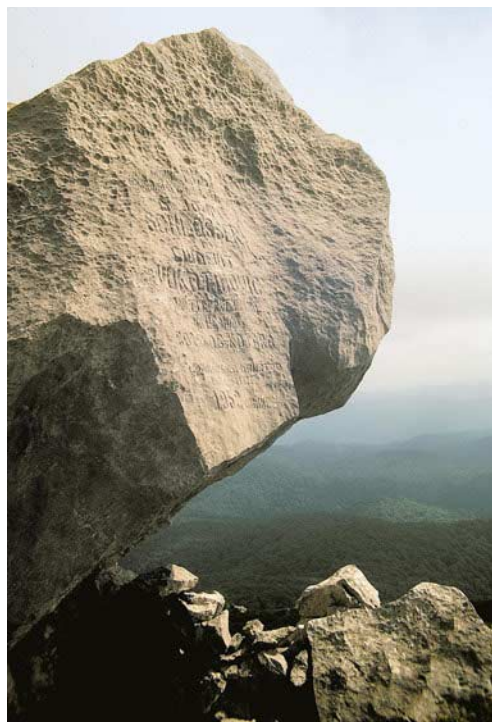
prof. dr. ŽELJKO POLJAK, Zagreb

Svake se godine na tisuće planinara i izletnika penje na vrh Risnjaka, ali vrlo malo njih opazi na vršnoj stijeni natpis uklesan prije pedeset godina. Uklesali su ga 1952. godine delnički planinari prigodom stoljetnice velikog istraživačkog putovanja koje su poduzela dvojica budućih predsjednika HPD-a. Natpis je izložen kiši, vjetru i snijegu pa se danas malo teže zapazi, ali se još uvijek može pročitati:

**Godine 1852
prirodoslovci i planinari
dr. Josip Schlosser i
Ljudevit Vukotinović
počeli su uspon na
planine Gorski kotara
Planinarsko društvo Delnice 1952**

Godine 1852. hrvatska je vlada toj dvojici znanstvenika dodijelila novčanu pomoć radi prirodoslovnog istraživanja tada još slabo poznatih hrvatskih planina i oni su od 20. svibnja do 25. lipnja obišli Gorski kotar, Velebit, Plješćavicu,

Plitvička jezera i Klek. U ono doba kad još nije bilo željeznice, a gore su bile utočište hajduka, bila je to prava pustolovina. Na putu su skupili golem herbar koji je poslužio za njihovo kapitalno djelo od 1362 stranice pod naslovom »Flora croatica« (Zagreb, 1869).

Schlosser (1808-1882) je bio po zanimanju liječnik, a 1874. je postao prvi predsjednik Hrvatskog planinskog društva. Zbog zasluga za hrvatsku znanost dobio je plemićki naslov Klekovski, a njegovim je imenom nazvan i dom na Risnjaku. Vukotinović (1813-1893) je poznat kao hrvatski preporoditelj i književnik, a predsjednik HPD-a bio je od 1878. do 1884. Njegov prvi planinarski članak pod naslovom Jutro na Kalniku izašao je 1852. u zagrebačkom časopisu Neven.

Kad god se uspnemo na vrh Risnjaka sjetimo se sa zahvalnošću dvojice velikana koji su postavili temelje hrvatskom planinarstvu.

PRVA PLANINARSKA KUĆA NA ZAGORSKOJ STRANI MEDVEDNICE

Nekoliko podataka o Oštrici

VLATKO OŠTRIĆ, Zagreb

Kad sam pisao o sjevernoj strani Medvednice, od jedine planinarske kuće («Lojzekov izvor») do Bistranskog sedla (objavljeno u HP 2/2002, str. 42-47) spominjao sam i zgrade na Oštrici (glavnu zgradu lugarnice - danas zatvorenu, lovačku kuću društva iz Gornje Bistre i pomoćnu zgradicu iza lugarnice). Sklonište od dvije sobe i »ganjka« na katu te pomoćne zgrade bilo je prvi planinarski objekt na zagorskoj strani i tako pripada planinarskoj povijesti Medvednice, kao i uspomena starijih članova društava »Risnjak« i »Velebit«.

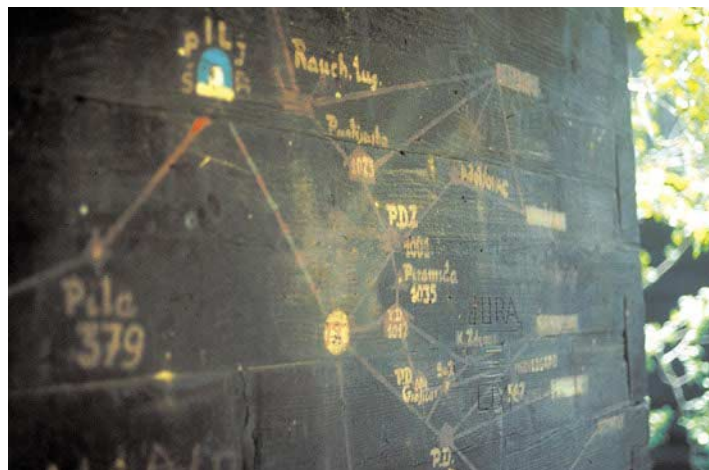
U svom sam članku (45-46) ispravio i dopunio podatke Ž. Poljaka, pretežno po sjećanju, no sada ispravljam i svoje podatke.

Lugarnica na Oštrici - obnovljena pa zapuštena

foto: Vesna Holjevac

PD »Risnjak« je godine 1952. dobilo od gradske šumarije u najam »zgradu skladišta« (očito »skloništa«) uz lugarnicu na Oštrici i tamo uredilo planinarsko sklonište. Upravni odbor »Risnjaka« prihvatio je zamolbu PDS »Velebit« i 12. siječnja 1956. dao sklonište s inventarom, bez naknade, na korištenje »Velebitu«. Takvom gestom planinarske solidarnosti, rečeno je, »Risnjak« je omogućio »Velebitu« da dođe do svog planinarskog objekta na Medvednici. »Risnjak« je u međuvremenu, već od 1952. gradio svoju kuću na Medvednici, uz bivšu »Pongračevu lugarnicu«. Dopršili su je 1954., a otvorili je na tadašnji Dan Zagreba, 8. svibnja 1955. Sklonište na Oštrici, gdje je društvo vrijedno djelovalo (sklonište

Ostaci shematske karte na drvenom zidu na Oštrici

foto: Alan Čaplar

su učinili i središtem mreže markacija), nije im više bilo potrebno.

Članovi »Velebita« su u tom razdoblju (10.-20. listopada 1952.) sagradili Ratkovo sklonište na jedinstvenom mjestu u Samarskim stijenama. Želji da društvo ima objekt i na Medvednici najbolje je odgovarala Oštrica. Studentsko društvo, s mnogo entuzijazma, ali ipak manje iskustva, izloženo stalnoj fluktuaciji članova, teško da bi moglo graditi i održavati planinarski dom. Jednostavno sklonište bolje je odgovaralo željama i mentalitetu.

Podatke o »Risnjaku« i Oštrici mogao sam ovdje ispraviti uz pomoć knjige koja mi je tek nedavno došla u ruke - ranije nisam za nju znao (45 godina HPD »Risnjak« 1951 -1996; to je zbirka tekstova popularnih pjesama, nažalost nekritički

priređenih; samo u kraćem predgovoru, HPD »Risnjak« 1951-1996. ima nešto podataka o društvu, pa tako i o Oštrici).

Mi »velebitaši« smo se mnogo koristili Oštricom, ali to nije dugo trajalo. Sklonište je označeno na karti Medvednice 1957., ali u vodiču iz 1960. već stoji da je na Oštrici bilo sklonište. Šumarija ga je uzela za smještanje šumskih radnika. Više nije bilo obnovljeno. Pogledao sam spominje li ga zbornik 50 »Velebitskih« godina (Zagreb 2000.), no nema mu spomena. Valjda je palo u zaborav (doduše, obljetnički zbornik mnogo toga nije mogao obuhvatiti).

Shematska skica planinarskih putova oko Oštrice, na zidu napuštene zgrade, jedina je uspomena na taj medvednički planinarski objekt.

ZABORAVLJENIM STAZAMA

MIRO LAY, Đakovo

Svaki posjet Ograđenici ostavio je u meni svoj trag. Odlazio sam zadivljen, sa slikom u mislima. Ostaci nekadašnjeg zdanja, nekadašnjeg doma. Ceste nema, kako su ga gradili, kako li su nosili materijal? Slična zgrada, slične zidine ostale su i na Bačić kosi. Trud naših prethodnika bio je uzaludan, nismo sačuvali, nismo održali. Čak ni staze ne održavamo, urušavaju se, a mi samo vješto preskačemo oštećena mjesta. Što bi na sve to rekao Premužić?

Svaki put na Ograđenici razmišljao sam o mogućnosti popravka ili gradnje nove kuće, skloništa na istom mjestu. Lokacija je izvanredna, prekrasna. Pogled na more, a u blizini Ograđenik, pa Matijević brijeg i Šatorina. Prići se može Premužićevom sta-

zom s Alana ili Oštarija, odnosno Dabarske kose. Moguće je prilaz i od Graberja, Štokić poda ili Starčević poda sa ceste Jablanac - Alan. Moguće je i iz zaleđa s Jovanović padeža ili cestom do

Ruševine nekadašnje kuće na Ograđenici

foto: Miro Lay

Ograđenica

foto: Tomislav Marković

Dokozina plana, pa tko se usudi još uzbrdo cestom na manje od sata do Ograđenice.

Jednom smo htjeli s Ograđenice kratiti put na Šatorinu. Zamisli su bile jedno, ostvarenje drugo. Najprije mukotrpno probijanje kroz klekovinu, pa onda strmo spuštanje duboko u carstvo tišine i mraka u jamu pod Malovanom. Onda opet strmo gore i - što smo dobili? Samo pustolovinu, znoj, naporno i dugo putovanje kroz guštik. Taj put smo na Šatorini gledali zvijezde umjesto zalaska sunca.

Zamisao nije ugasla, sljedeći put pošli smo sa sjevernog ramena Matijević brijega. Proučavao sam kartu, moguć smjer, tražio kako se najlakše i najkraće probiti kroz klekovinu. U jednom trenutku ugledao sam markaciju na kamenu. Oda-kle ona tu? Davno smo sišli s markiranog puta. Što je ovo? Vratio sam se komad puta, gledao, tražio, ali ništa, samo jedna izbljednula oznaka. Što je ona predstavljala?

Nastavili smo dalje, probijanje kroz granje, srećom već smo bili uvježbani, pa nam to nije teško palo. Poneka ogrebotina, poneki živac izgubljen usput i to je sve. Trebalo je proći samo

stotinjak metara bespuća, pa će biti lakše, a ionako se ovakvi doživljaji dugo pamte, samo treba naučiti uživati odmah sada, a ne poslije. Kad to naučite, stvar hoda iz prve.

Izvukli smo se iz klekovine i našli na stazi. Na građenoj stazi, ne puteljku. Nisam mogao vjerovati. Malo zarasla, ali vidljiva, građena, prava nekad uređena staza. Nastavili smo po njenim zaboravljenim leđima. Odvela nas je točno tamo gdje smo trebali stići - na Ograđenicu! Ono što se meni u glavi motalo, kraćenje puta prema Šatorini - odavno je postojalo, ali je zaboravljeno, zaraslo i prepušteno vremenu.

Sjedeći na terasi ispred srušene kuće malo iznad 1400 metara, gledajući prema moru, uživao sam u maštarijama. Kako bi bilo predivno obnoviti ovu kuću, kako bi predivno bilo iz nje šetati ovim zaboravljenim stazama, penjati se na Ograđenik u zalazak sunca i prije mraka ponovno sjediti u toploj kućici na Ograđenici. U planu je obnova kuće. Može li se ostvariti jedna maštarija?

Sve je moguće, a ljubavlju i voljom brda se prenose, kuće rastu, prepreke nestaju, a vidici se šire i granice prestaju.

NA RUBU LEGENDI I PRIČA (VIII)

prof. KRUNOSLAV MILAS, Zagreb

Posebna su vrsta vila u staroslavenskoj mitologiji vile bojovnice. Po predaji, vrhovni bog Svarog stvorio je vile da budu posrednice između bogova i ljudi, posebno junaka. Na čelu im je Slava, božica bojne smjelosti, časti, slave i pobjede. Kao i njihova predvodnica, sve vile bojovnice imaju krila s kojima su pokretljivije i snažnije u borbi. Kosa im je nepovrediva i izvor njihove snage, kao uostalom i kod drugih vila.

Te lijepe, mlade djevojke dočekuju i ispraju junake na njihove pohode. Svaki junak ima svoju vilu. One im pomažu, kuju mačeve i britke sablje. Uvijek su na čelu neustrašivih i smjelih junaka, predvode ih i sokole svojim bojnim pokličem. S njima su i u borbi, odmažu protivniku, skreću njegove strijele, lome im mačeve. U borbi su oštre, požrtvovne, prednjače u junaštvu i proriču ishod. Sa posebnim ushitom dočekuju i slave pobjednike. Najveće junake i posebno nagrađuju: znaju im postati i ljubavnice!

Mnoge vile, a vile bojovnice redovito sve imaju dar proricanja. Tako unaprijed znaju sudbinu svoga viteza. Ali, ne odustaju ni kad im je najteže. Ako treba, vidaju rane svojim junacima ili tuguju nad njima mrtvima. Dok oni leže ranjeni ili umiru, i one pate i tuguju s njima. Krila im se opuštaju, kose raspleću. Ipak, i po smrti junak je nagrađen; njegova ga vila odvodi u nebeske dvore svoje zapovjednice, boginje Slave, gdje oni postaju vječna straža. Njih zauvijek prati vijenac Slave. Na samom ih ulazu u te, svitogorske dvore dočekuje ih sama boginja i pruža svakome rog opojne medovine.

Vilama bojovnicama je vrhovni bog Svarog dao još jednu zadaću, a ta je da nadahnjuju pjesnike u stihu i da pojačavaju rodoljubni zanos njihovih pjesama. A budući da nisu nadahnjivale samo neuke narodne pjesnike, prijedlože one i u našu autorsku književnost. Odatle i u slikarstvo. Vila Hrvatica dočekuje Petra Zoranića. Kori ga zbog bavljenja običnim ljubavnim jadima umjesto da slavi svoju napaćenu, neopjevanu, zapuštenu i zanemarenu domovinu. I kod Jurja Bara-

kovića (»Vila Slovnika«) njegova vila slavi Zadar, naš narod i običaje. Dojmljivi su stihovi V. Nazora (»Tomislav«) gdje vile planinske ispraju prvog hrvatskog kralja u odlučni boj protiv Mađara:

*Zapada sunce. Pram Jadranu kroče
kroz mrke šume velebitske. Stane
najednom vojska. Neko giblje grane:
stigoše mjestu gdje se vile roče.
Djevojke viču: - Povratak ti sretan,
hrvatski kneže! Čeka te put cvjetan.
Sjutra će rodu granat prava zora!-*

Ali, vile i tuguju zbog narodne tragedije. Na slici »Smrt Petra Svačića« Otona Ivekovića, vila tuguje nad mrtvim tijelom poginulog posljednjeg hrvatskog kralja.

Eto. Vile su tako postale personifikacija narodnog jedinstva i sloge. Kao što pomažu svojim junacima, tako u konačnici pomažu i cijelom narodu. Upozoravaju ga na opasnosti, blaže mu muke u nevolji. Bude u njemu nadu i onda kad se čini da nade više nema. Simbol su dobra koje na kraju ipak mora pobijediti.

Možda će se netko od čitatelja zapitati kakve veze imaju sve te vile bojovnice s nama planinarima? Imaju, itekako! Ako ste primijetili, junaci ih susreću obično u planinama. Najčešći je, dakako, Velebit. Tu je i Kapela, nekadašnji Gvozd, na kojoj je poginuo posljednji hrvatski kralj...

No, nije to sve. Nama planinarima posebno je zanimljiva jedna, konkretna vila. Ta u našoj predaji ima i svoje ime. To je Vila Velebita. Iako je planinska vila, ujedno je i najveća hrvatska vila bojovnica. Često se spominje, a mnogi su je i pjesmom opjevali. U najtežim smo je trenucima zazivali upomoć. I u posljednjem su je ratu mnogi zazivali da im pomogne pomesti nevolju s istoka. Treba li reći da je pjesma o njoj nezaobilazna na svim večernjim planinarskim sjedeljkama uz vatru i gitaru? Sumnjam da postoji ijedan hrvatski planinar koji joj nije zapjevao. A ima i onih koji su zbog pjesme o njoj i u zatvoru zaglavili.

I onda neka mi još netko kaže da ne vjeruje u vile! Šteta je samo što joj danas sve manje pjevamo; kao da je namjerno pokušavamo zaboraviti nakon svega što je za nas učinila i bodrila kad je bilo najteže...

Još jedna zanimljivost vezana uz nju. Ona jedina i svoj posebni bojni poklič. To je onaj »oj ti«, kojim i pjesma počinje. Poklič je to koji odjekuje s planine na planinu cijelom zemljom i bodri umorne i posustale. Bodri, ali i upozorava!

Evo kako to u svojoj knjizi o hrvatskim mitovima piše dr. N. Sučić: »Kad pođete u bregove ili u visoke planine, pokušajte dozivati *vilin zov*: Oj ti, ... oj ti, ... oj ti!« Kraj, koji odjekuje jekom i daje odgovor - u tome ima vila. Gdje ne daju odgovora, tamo više nema vila...« Ja bih dodao: a gdje nema vila nema ni junaka. Nema ni ljudi...

Ima i drugih vila, ali o njima idući put. Vile bojovnice, a posebno Vila Velebita zaslužuju posebno poglavlje.

TRENUTAK LJEPOTE ILI LJEPOTA TRENUTKA

Planinari fotografi - hvala vam!

BERNARDA HUZJAK, Zagreb

Volimo razgovarati o našim nedjeljnim izletima; do u najsitnije detalje opisivati kamo, kuda i kako smo išli, što smo sve vidjeli i doživjeli. Često ćemo to podijeliti samo s planinarskim dnevnikom, onako za svoju dušu, daleko od tuđih očiju. Oni otvoreniji, svoje će dojmove povjerene olovci i papiru, putem biltena i časopisa, podijeliti s drugima.

No, u posebnu grupu »sakupljača impresija« stavila bih naše fotografije i kamerane što neumorno bilježe i zaustavljaju život u njegovom najljepšem trenutku, trenutku istine.

Ti naši »lovci na vječnu ljepotu« čučati će ili ležati u nemogućim pozama da bi snimili sićušan, naoko neznan cvijetak baš u momentu kada otvara svoje nježne latice; strpljivo će čekati bubu dok se polako, lijeno penje po rosnoj vlati trave, kako bi joj uhvatili snen izraz lica; izvesti će pravi alpinistički pothvat da u objektiv dobiju neki poseban detalj u stijeni ili kakav obelisk što izranja iz kamenja i uzdiže se visoko prema suncu do bijelih, prozračnih oblaka koji jezde nebeskim plavetnilom, tamo negdje iznad granice neba i zemlje.

I dok mi »otresamo putnu prašinu« nakon izleta, oni dugo, strpljivo, vrlo pažljivo sređuju

svoje filmove, pregledavaju i presnimavaju trake na kameri, sortiraju dijapozitive, pripremajući se da bi na najbolji mogući način svoja zapažanja i osjećaje, slikom i riječju podijelili s nama.

Koliko malenih cvjetića što se skriveni u bujnom zelenilu livade bore za toplinu zlatnih sunčevih zraka, ne bismo niti primijetili, da ih nisu otkrili i znalački fotografirali Silvana, Igor, Tomica, Mario, Joža...

Koliko ponosnih planinskih vrhunaca, koliko živih neosvojenih stijena što mame čeznutljive uzdahe, koliko prelijepih zastrašujućih ambisa, su nam približili i učinili dostupnima Toni, Boris i još poneki »nositelj kamere«.

Koliko je, tako zabilježenih, ugodnih trenutaka odmora s dragim nam planinarskim prijateljima, postalo beskonačno i vječno.

Njihov trud je nemjerljiv i nenaplativ. Njihov nevjerojatni entuzijizam što izaziva čuđenje i divljenje, neka nam bude poticaj. Pokušajmo i sami koji put ponijeti kameru, nastojmo proniknuti u nepoznati živi svijet oko nas, možda ćemo baš mi biti odabrani da, otkrijemo do sada nikada ne viđen »trenutak istine«.

U UGODNOM DRUŠTVU

MILJENKO PAVEŠIĆ, Ogulin

Koju godinu prije Domovinskog rata vodio sam skupinu nizozemskih izletnika Kapelskim planinarskim putem. Tura je trajala tri dana.

KPP čarobna je i veličanstvena planinarska staza od Tuka u Gorskom kotaru do Klenovice nedaleko od Novog Vinodolskog. Jedna dionica puta ljepša je od druge. Ipak, na dionici Samarske stijene - Ljuska - Bijele stijene dominiraju ljepotom prirode. Tu Nizozemci poludješe od ushićenja. Foto aparati »škljocali« su kao strojnice. Jedva ih uspijem pred noć nekako dovesti do kuće na Bijelim stijenama.

Drugog dana puta u popodnevnim satima, poslije odmora na Stalku, blagim spustom krećemo u prašumu Dulibu. Šuma je gusta, prevladava jela i smreka. Ta su stabla ravna kao svijeća, prsnog promjera nerijetko i jednog metra, a visoka trideset i više metara. Na mnogim dijelovima staze vlada polutama. Čovjeka pomalo obuzima jeza i zebnja od toga silnog i moćnog biljnog svijeta. Pitaju me moji Nizozemci, ima li tu vukova i medvjeda? Ja onako bezbrižno odgovoram potvrdno, još malo i opišem vukove i medvjede kapitalce. Tišina, strepnja i jeza! Smijem se njihovu strahu, a mi u tog prašumi moramo noćiti.

Usred prašume šumarija iz Novog Vinodolskog izgradila je malu brvnaru za potrebe svojih drvosječa. Pošto im više nije trebala, ustupili su je PD »Kapela«. Kapelaši su je malo dotjerali, postavili ležajeve sa spužvom, peć i nabavili nešto suđa. Ispred te brvnare mali je proplanak, a na nje-mu oveća cisterna s betoniranim okolišem.

Stigavši do tog skloništa u Dulibi, svi se ras-komotismo skinuvši podosta teške naprtnjače i tko je gdje htio izabrao si je mjesto. Lješkarimo. Ja sjednem na neki panj, naslonim se na brvnaru i uživam u suncu. Blaženo se odmaram i mislim na sutrašnji zadnji dan s njima. Iz tog pomalo i dri-jemeža trgne me veseli razgovor i smijeh. Pogledam - i imam što vidjeti! Varaju li me to oči? Moje se Nizozemke skinule kao od majke rođene, jedna drugu polijeva vodom, peru se, šale se, smiju se očito sjajno raspoložene. Voda prska na sve strane!

Mili Bože, na tome ti daru hvala! Iščašio sam oči. Oko vrata visi mi fotoaparat no, nemam tri čiste da snimam. Za tim ću snimcima žaliti i na samrtničkoj postelji! To još nikada uživo nisam doživio. Sjetih se, da sam u nekom filmu vidio kratak kadar kupanja odaliski u haremu no, ni sjena ovome. Tu je zbilja, tu je čarobna Duliba prašuma, daleko od urbane stvarnosti. Vesele žene, čarobne vile, a ja na panju kraj brvnare bez glasa, razrogačenih očiju. Pitam se, je li to stvarnost ili haluciniram. Ako je i halucinacija, dobro je!

No, dan još nije završio. Ustao sam s panja i počeo skupljati drva za noćni krijes. Duliba se počinje ogrtati svojim mračnim ogrtačem. Noć bez mjeseca, zvijezde prekrile nebo, a moji suputnici ne mogu se iščuditi da toliko zvijezda postoji na nebu! Tama prekrije i Dulibu i kolibu. Nizozemci se priljube uz brvnaru. Počeše se javljati i noćni stanovnici šume svojim kricima i hukom. Sve to nekako jezivo djeluje.

Kad se potpuno smračilo, prinesem šibicu krijesu, a suhe grančice planuše. Ubrzo buktu krijes. Uzmem jednu granu i pročarkam vatru. Milijuni iskrica visoko se vinuše ostavljajući nezaboravan dojam. Mnogi od njih nikada nisu vidjeli otvorenu vatru, kamoli krijes.

Nisu mogli vjerovati da negdje u Europi još postoji takva priroda i takvi ljudi koji mogu biti presretni da tu žive, da imaju takav planinarski put.

NEMA JAGLACA DO PAPUČKIH!

MIHAEL KUŠENIĆ, Našice

Malo tko nije čuo za planinarski pohod »Papučki jaglaci«? Ako i nije, sigurno je čuo za Matka Peića i njegove putopise u kojima pjesničkim nadahnućem i trezvenošću putnika opisuje Veliku i svu ljepotu kanjona Dubočanke. Dugo sam se pitao što sve te planinare iz cijele Hrvatske, neki kažu - ove godine njih dvije tisuće - redovito u rano proljeće privlači u slavonska brda. Nema sumnje, u pitanju je neočekivana ljepota Papuka, pravi planinarski raj u, kako neki misle, »ravnoj« Slavoniji.

Ove sam godine, za inat masovnosti izleta, odlučio krenuti dan ranije. Nešto kao duhovna vježba - stapanje s prirodom i postizanje unutarnjeg mira. Moj planinarski prijatelj Branko Budimir, veteran mnogih pothvata, odmah se složio sa mnom. Kako smo u ljeto prije dvije godine u osam dana jednim potezom zajedno obišli Slavonski planinarski put, uz male pripreme, ovaj nam se pothvat učinio gotovo rutinskim.

Krenuli smo iz Orahovice s istočne strane slavonskog gorja s namjerom da se spustimo u Veliku, ishodište sutrašnjeg organiziranog izleta. Rano izjutra stigli smo autobusom iz Našica i već u osam sati, put je bio pod nogama. Prvi nam je cilj bio Ružica grad iznad orahovačkog jezera koji se ljepotom može mjeriti i s mnogo poznatijim Medvedgradom, a zatim stari grad Orahovica i odašiljač na Kapovcu (782 m) na Krndiji.

Za dva sata svladali smo uspon od Orahovice do Tromede, nakon čega smo kretanje usmjerili grebenom Krndije i Papuka. Vrijeme se razbistriло i slabu jutarnju kišu zamijenilo je rano proljetno sunce. Karta i kompas nam nisu potrebni. Puka pogled preko ravnice. Na sjeveru tek neko brdo - mađarsko gorje. Ako može čovjeku nešto vratiti mir, onda je to pogled na nepreglednu slavonsku stepu što se skriva u jutarnjoj sumaglici na obzoru! Razvila se Slavonija između tri rijeke, nehotice pomislim, k'o gibanica sa sirom.

Malo se odmaramo, malo sunčamo. Promatramo zlatnu Požešku dolinu na drugoj strani.

Sela se razabiru odbljescima na suncu i na tren se učini stvarno zlatnom, iako je onaj tko ju je takvom nazvao sigurno mislio na plodne vinograde i polja.

Onda opet šumom. A ono, poskoči srna pa skrene ulijevo i nestade nizbrdo. Bukve i hrastovi samo što nisu prolistali. Pravo vrijeme za raznovrsno šumsko cvijeće: šumarica, šafran, pasji zub i konačno na proplanku - jaglac!

Prošli smo Bazovu glavu i stigli na Lovačku kuću ispred Češljakovačkog visa. Odmor i ručak. Za okrepu jelovniku dodajemo svježe ubrani mirisni srijemuš. Opskrbili smo se odličnom hladnom planinskom izvorskom vodom i krenuli put Češljakovačkog visa do planinarske kuće »Trišnjica«. Ponovni odmor, a potom lagano spuštanje uz bistru razigranu Dubočanku kroz živopisnu dolinu. Oko pet popodne stigli smo u planinarski dom »Lapjak« gdje smo i prenoćili.

Sutradan ustadosmo rano, probuđeni pjevom ptica i zrakama gorskog sunca. Sišli smo na livadu pored potoka. Podno Veličkoga grada tišinu je smijenila razdraganost planinara iz cijele Hrvatske. Stižu autobusima i automobilima. Gledam registracije: Varaždin, Zagreb, Čakovec, Bjelovar, Našice, Požega, Nova Gradiška, Slavonski Brod, Virovitica i mnoge druge pa čak i strane... Srećem drage mi prijatelje planinare... Ima ih od šest do šezdeset godina, a organizator se pobrinuo da se za svakoga ponešto nađe. Za ljubitelje prirode - sportski tereni, a za prave planinare - Mališćak, Lapjak, Jankovac, Trišnjica, Češljakovački vis...

Zadovoljni jučerašnjim planinarenjem, nimalo umorni, uprtismo prijatelj i ja ruksake na leđa i sa starim znancima u novom raspoloženju - put pod noge i opet ispočetka.

A onaj tko misli da je Slavonija ravna, neka dođe i vidi sam!

2002. - MEĐUNARODNA GODINA PLANINA*

MIHA NAGLIČ, Slovenija

Ujedinjeni narodi proglasili su ovu godinu međunarodnom godinom planina. Zvuči sjajno. Hoće li te zvučne riječi donijeti ponešto dobrog za planine i ljude koji u njima žive ili na njih dolaze, to treba tek vidjeti.

Godina 1998. bila je godina mora i oceana. Tada je Kirgizija, koja nema ni jednih ni drugih, predlagala da se proglasi još i godina planina. Prijedlog Kirgizije poduprli su mnogi, posebno talijanska diplomacija, i sada imamo godinu planina. U svjetskim razmjerima su je inaugurirali u New Yorku 11. prosinca 2001. Zajednički cilj brojnih aktivnosti na cijelome svijetu treba biti upozorenje na posebnosti planinskih područja, osobito na njihovu ekološku osjetljivost, čuvanje prirodnog i kulturnog nasljeđa i ujedno osiguravanje njihovog »trajnog razvitka«. Sve su to zvučne riječi koje papir podnosi, a treba tek vidjeti kako će ih podnijeti stijene i ljudi.

Po svijetu će se ovog ljeta odigravati neke veoma zanimljive priredbe. Početkom svibnja održava se High Summit 2002, »interaktivna videokonferencija«, koju će prenositi po cijelom svijetu, a njezine će pozornice biti blizu najviših vrhova svih šest kontinenata. Znamo koji su to, ali ćemo ih ipak nabrojiti: Mt. Everest (8848 m) u Aziji, Aconcagua (6959 m) u Južnoj Americi, Mt. McKinley (6194 m) u Sjevernoj Americi, Kili-manjaro (5895 m) u Africi, Mt. Wilson (5140 m) na Antarktici, Mt. Blanc (4807 m) u Europi i Mt. Cook (3764 m) u Oceaniji. Početkom lipnja u peruanskom Huarezu održat će se međunarodno savjetovanje o planinskim sustavima. U prvoj trećini rujna bit će u južnoafričkom Johannesburgu svjetsko savjetovanje o trajnom razvoju, a na kraju istog mjeseca u ekvadorskom Quitu drugi svjetski susret stanovnika planina. U zadnjim danima listopada i prvim danima studenoga,

pažnja ljubitelja planina bit će usredotočena na kanadski nacionalni park Banff, gdje će se održati najvažniji susret »Iznimne pokrajine: izazovi i slava«. Mudre riječi će se sigurno izgovarati i na »Svjetskom susretu političara o planinama« koji će se održati u kirgiškom glavnom gradu Biškeku. Sretan završetak bit će, naravno, opet u New Yorku.

Sada predlažem, kako bismo znali o čemu zapravo govorimo, da se osvrnemo na neke filozofske i estetske osnove planinarstva. Najzanimljivije riječi nalazimo u suvremenom francuskom planinskom rječniku (Dictionnaire de la montagne, izdanje Arthaud, Pariz, 1999). »Planina je nabrekla zemlja koja se diže gore, druge zemlje se dotiče uz svoje podnožje; planine se tako nazivaju zato, jer se pokazuju gore, iznad

Matterhorn

foto: Tomislav Marković

* Članak je objavljen 9. ožujka u slovenskom dnevniku »Delo«. Na hrvatski ga je preveo i za naš časopis priredio Ivan Wipplinger iz Rijeke.

Na Velikoj Raduhi

foto: Igor Schenner

loviti, napasati, krijumčariti, rudariti... Mojsije je išao na Sinajsku goru zato, jer ga je na nju pozvao Jahve, a ne iz vlastite potrebe. Većina se u planine nije uopće usuđivala ići, jer je to bilo u mnogim vremenima zabranjeno, jer su planine bile mjesta boravka bogova (Olimp), te su kao takve bile rezervirane za njih. »Pravi« planinari bili su tek oni koji su u planine išli zbog njih samih, radi vidika, vlastitog doživljaja planina, da ugrade vlastitog duši.

zemlje...« što je u Knjizi o svojstvima stvari 1372. zapisao neki Barthelemy l'Anglais, Bartolomej Engleski.

Geografi su ustanovili da 30% svjetskog kopna pripada planinama, kod čega isti postotak važi i za Europu. U nekoj anketi iz 1999. godine, upitani o pojmu »planina«, spontano su dodali i sljedeće vrijednosti: čisti zrak (54%), snijeg (33%), prirodu (29%), mir (28%), penjanje (25%). Samo za njih 12% je planina bila sinonim visine, iznenađujuće je malo bilo onih koji su riječ planina asocijativno povezali s brdskim sportovima: alpinizam (13%), zimski sportovi (10%).

Jeste li ikad pomislili kako biste odgovorili na pitanje tko je bio prvi planinar? To je bio slavni Oetzi, čije zaleđeno tijelo su 19. rujna 1991. u Oetzalskim Alpama, na granici Austrije i Italije, našli alpinisti Helmut i Erika Simon. Istraživanjem je ustanovljeno da je umro prije nekih 5000 godina, a bio je lovac ili pastir. Kod njega su, naime, našli luk, strelice i tobolac, a najvjerojatnije je išao u lov na divokoze ili alpskog kozoroga, te je smrtonosno pao (na visini od 3210 m), pa se u ledu doslovno zamrznuo. Pitanje je jesu li bili prvi planinari lovci i pastiri, oni koji su po brdima brali razne plodove, tražili rude ili su krijumčarili preko planinskih prijelaza zabranjeno blago. Je li, možda, bio prvi planinar Mojsije koji je išao na Sinajsku goru (Musa 2285 m) po Božje zapovjedi? Ne, svi nabrojeni i imenovani bili su samo nekakvi pred-planinari. U planine su hodali radi nečega konkretnog, iz nužde,

Prvi planinar u povijesti (u ovodobnom, odnosno modernom smislu) trebao bi biti talijanski pjesnik i humanist Francesco Petrarca (1304-1374). Dana 26. travnja 1336. po julijanskom kalendaru, odnosno 9. svibnja po našem kalendaru, popeo se na glasovitu i vjetrovitu planinu Mont Ventoux (1909 m) u Provansi. Što ga je poticalo? Žudnja da ide na taj vrh i da mu pogled obuhvati sve daljine narasla je u njemu do fizičke boli dok slučajno nije naišao na ono mjesto u Liviju koje opisuje kako se stari neprijatelj Rimljana, kralj Filip, popeo na brdo Hem. Petrarca se na uspon odlučio, te ovako o tome raspravlja: što nije bilo nečasno za kraljevskog starca, također ni meni, koji sam mlad i običnog građanskog roda, ne može biti sramota. Besciljno hodanje na planine se u njegovom društvu ocjenjivalo kao besmislica, pa zato nikad nije mogao očekivati da će ga pratiti poznanik ili prijatelj. Petrarca je sobom poveo svoga mlađeg brata i od zadnjeg odmorišta dalje dva domoroca kao vodiče. Na planini ih je zaklinjao jedan pastir da se vrate, jer je i on prije pedeset godina pokušao dospjeti na vrh, ali se vratio s pokajanom dušom, polomljenim udovima i poderanim odijelom. Ni prije ni poslije nitko se nije odlučio na taj put. Međutim, oni su se uz neopisiv napor probijali sve više, dok nisu ostavili ispod sebe oblake i dospjeli na vrh. Čovjek bi tu očekivao opsežan popis vidika daleko u pokrajinu, kojeg, međutim, pjesnik ne iznosi; ne možda zato da bi bio na tu ljepotu neosjetljiv, nego suprotno, dojam je bio toliko veličanstven da je pjesnik ostao bez riječi. Pred

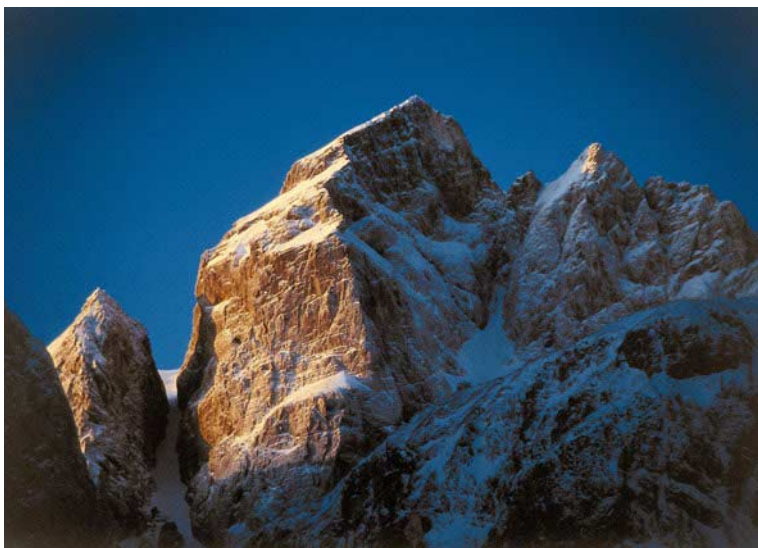
njegovom dušom rasprostro se cijeli njegov život sa svim zabudama i greškama. Sjetio se da je upravo na taj dan prije deset godina otišao kao mladić iz Bologne i njegov žudeći pogled se usmjerio prema preostaloj Italiji. U ruke je uzeo i otvorio knjižicu koja je tada bila njegova pratilja: Ispovijedi svetog Augustina. Kao slučajno, oko mu zapne na rečenici u desetom poglavlju: »I opet su drugi ljudi mnogo putovali, divili se visokim planinama i velikim valovima, te silnim bućućim rijekama i oceanu, te neshvatljivim putovima zvijezda, a kod svega toga su zaboravili na dušu.« Mlađi Petrarkin brat, kojem je pročitao ove riječi, nije mogao razumjeti zašto je Francesco knjigu zatvorio i zamislio se u šutnji. Tako je Petrarcin uspon na brdo preuzeo i opisao njemački umjetnički i kulturni povjesničar Jakob Burckhardt u svojoj knjizi »Renesansna kultura u Italiji« (1860.).

Poslije Petrarke i na njegov način u planine su hodali samo rijetki, a pravi razvitak planinarstva dogodio se u prosvjetiteljskom 18. stoljeću. Možda će nekom izgledati čudno ako ustvrdim da je bio planinar, po duši, također i filozof Jean-Jacques Rousseau (1712.-1778.). U visoke planine nije nasrtao, nije ga privukao primjer braće Deluc, njegovih ženevskih suvremenika i prijatelja koji su se time bavili već u ono doba. Radije je hodao po bezopasnim i osamljenim planinskim putovima i sanjario. U njegovim zapisima nailazimo na brojna i eminentna planinarska nadahnuća: *»U visokim planinama, gdje je zrak čist i rijedak, lakše se diše, tijelo je lakše, duh je vedar; ugodnosti nisu često prisutne, strasti su umjerene. Tamo gore razmišljanja postaju velika i uzvišena, odgovarajuće okolini koja nas okružuje, smireno je njihovo uživanje, u njoj nema ničeg što nagrizi, ni čulnoga. Kada se uzdignemo iznad ljudskih naselja, osjećamo se kao da su od nas otpala sva niska i zemaljska osjećanja. Što više se uzdignemo u toj eteričnoj krajini*

sve jače duša usvaja njezinu neograničenu čistoću.« (Julija ili Nova Heloiza, XXIII. Pismo, 1761)

A sada pogledajmo kakva je razlika nekadašnjeg i današnjeg planinarstva. Pročitati smo kako je Petrarca hodao na provansalski Mont Ventoux ili Rousseau po brežuljcima oko ženevskog jezera. Mi sami dobro znamo kako u mnoštvu, kao kakvi planinarski mravi, opsjedamo planinske vrhove. Svi smo se u Sloveniji skamenili kada je 1999. Tomaž Humar osvajao Daulagiri (8167 m), odnosno 2000. kad se Davor Karničar popeo na Mt. Everest. Mobilne telekomunikacije, internet i elektronski mediji omogućili su nam da smo ih obojicu doživljavali kao kakve medijske gladijatore. Kakvi različiti pristupi, zar ne? Činjenica je da nas u planine ide mnogo, stalno više, previše. Previše radi načina na koji planine opsjedamo. Planinska priroda je na udaru, slabe međuljudski odnosi u planinama. Nekada smo češće noćili u planinarskim kućama i opravdana je misao da smo kod toga napravili i kakvog planinara više. Sada, u doba »fast planinarstva«, najčešće sve napravimo u jednom danu.

Ukratko: u planine treba ići s ljubavlju, i to otvoreni jedan prema drugom. Budli li susreti i govori u Međunarodnoj godini planina nešto pridonijeli podizanju planinarske kulture, osobito među neplaninarima, tada će postići svoju namjeru.

Stijena Jalovca u jutarnjem rumenilu

foto: Tomislav Marković

MAYA MAYA

VAŠ PARTNER U PRIRODI

VRIJEME JE IZLETA, KAMPIRANJA, ODLASKA NA MORE...

ŠATORI

- ZA DVIJE OSOBE **299 kn**
- DVOSTRUKI ZA TRI OSOBE **659 kn**
- JOŠ SEDAM MODELA
ZA DVIJE DO PET OSOBA

NAPRTNJAČE

- 25 L **219 kn**
- 45 L **429 kn**
- 60 L **489 kn**
- JOŠ 12 MODELA DO 75 L.

VREĆE ZA SPAVANJE

- 10°C **169 kn**
- 0°C **359 kn**
- 20°C **999 kn**

JOŠ 8 MODELA ZA SVE UVJETE

AKCIJA!!!

**KUPITE U PAKETU
KUPITE POVOLJNIJE!**

AKCIJA!!!

BILO KOJA DVA TEHNIČKA PROIZVODA

+

JEDAN OD NAŠIH TEKSTILNIH
PROIZVODA (HLAČE, KRATKE
HLAČE, BERMUDE, KOŠULJE,
MAJICE, POLO-MAJICE, GORE-TEX
I WINDSTOPPER KOLEKCIJA...)

= 20% POPUSTA

NOVO! NOVO! NOVO! NOVO!

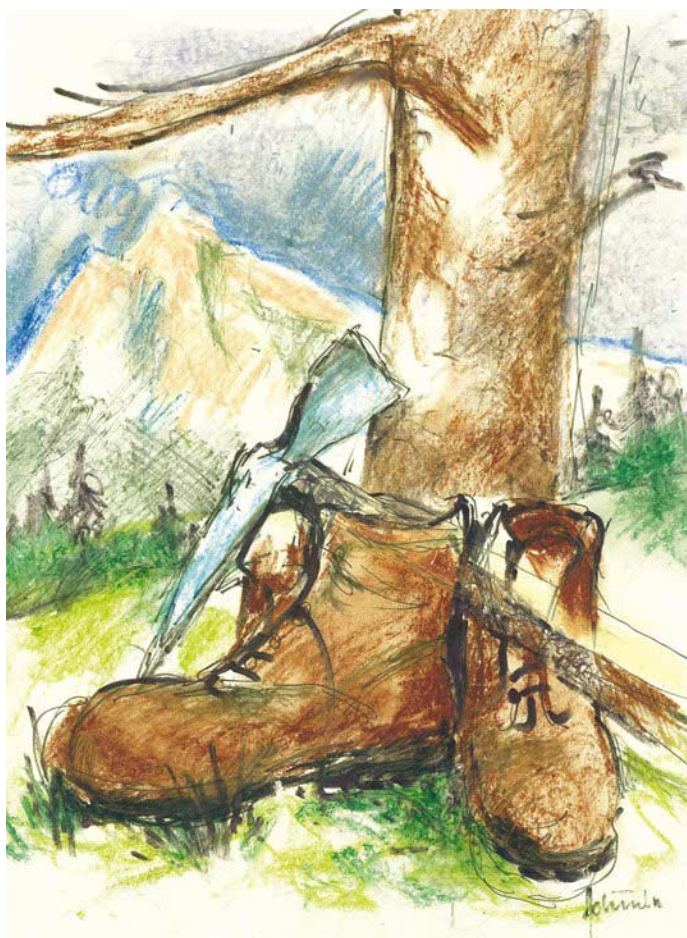
U SPLITU OD 28.06.
MERCATOR CENTAR

- DODATNIH 5% POPUSTA UZ PREDOČENJE PLANINARSKJE ISKAZNICE
 - KARTICE, RATE, GOTOVINSKI POPUSTI
 - SVAKI TJEDAN NOVI PROIZVOD PO AKCIJSKOJ CIJENI
 - ZA ORGANIZIRANE KUPNJE (DRUŠTVA, GSS...)
- DODATNI POPUSTI!**

MAYA MAYA

ZAGREB, CENTAR KAPTOL, NOVA VES 11
TEL/FAX: 01 4860 281
www.mayamaya.net
e-mail: mirsad@itu-zagreb.hr

PLANINE NA SLIKAMA PLANINARA VLADIMIRA MEKINDE (89)

NA SLIKAMA:

Lijevo: Odmor

Lijevo dolje: Dom »Gračičar«

Gore: Drvo

Dolje: Medvedgrad

Desno gore: Planina i

Potok Kraljevec

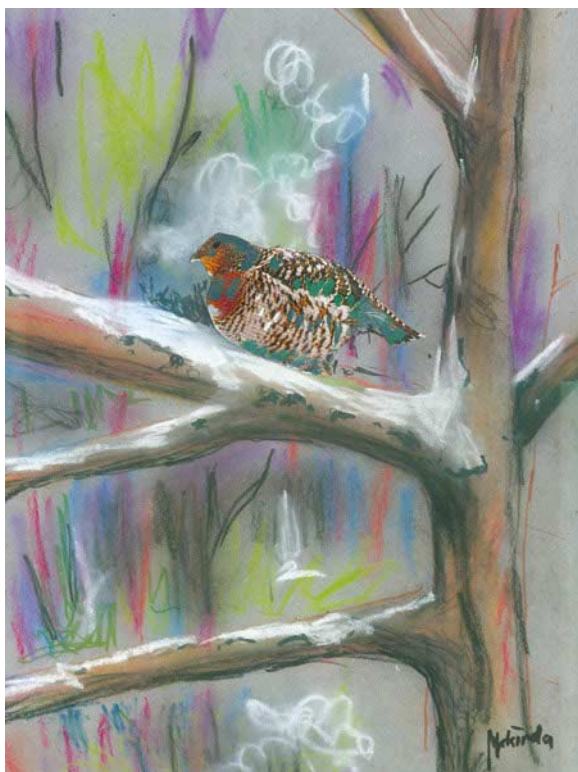
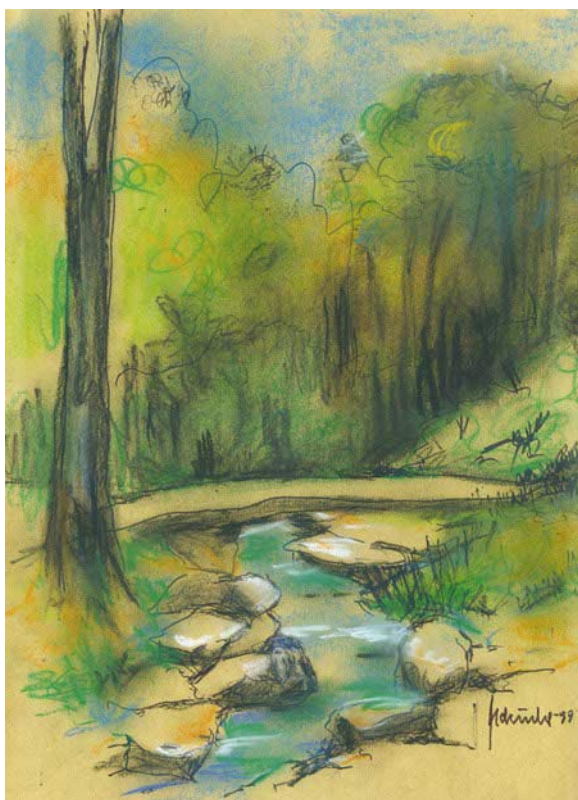
Desno dolje: Oda šumi

Ptica

PLANINARSKI DOM »GRAČIČAR«
ZASTRANJEVA GORA - 17.9.1985.
PONOVIŠTANJE LAKO GRAČIČAR

BORAJA, ORLICE, ŠKENDEROVAC

Nepoznata brda šibenskog zaleđa

MILORAD MILOVIĆ, Šibenik

Šibenski planinari mogu se s razlogom ponositi planinarskim izletištim u svojoj okolici. Svako planinarsko društvo ili pojedinac koji je posjetio brda šibenskog zaleđa bio je oduševljen ljepotama koje je vidio. Osim Orlovače (494 m) i Krtolina (502 m), koji je kontrolna točka Hrvatske planinarske obilaznice, najpopularnija su brda, premda nedovoljno poznata, Orlice (509 m) i Boraja (645 m).

BORAJA (645 m)

Planinarima Boraja nudi mogućnost za raznovrsne izlete, od laganih do teških uspona. Pogled je jednako lijep na more i otoke, te dalmatinske i bosanske planine, kao s Orlica i Škenderovca. Na vrhu je kutija s upisnom knjigom, a žig je u Društvu, jer je nekoliko puta do sada otuđivan a i kutija je bila oštećivana.

Najlakši prilaz vrhu je iz Vrsnog, markiranom stazom koja polazi od zadnjih kuća u Gornjim Budimirima i penje se u zavojima prema sedlu gdje se ističe nekoliko povelikih stijena u obliku kukova. Staza se blago uspinje prema vrhu Boraje (645 m). Iz Vrsnog do vrha stiže se za sat i pol.

Drugi, malo zahtjevniji prilaz, vodi iz zaselka Kneževića na rubu sela Boraje. Markacija vodi asfaltnim putem do zadnjih kuća pod brdom i dalje pored velikog ozidanog bunara prema gustoj crnogoričnoj šumi. Iznad nje, pod vrhom, put prolazi kroz kamenitu golet. Za uspon treba 1 sat.

Postoji još jedna varijanta, najduža, koja vodi od željezničke postaje Perković kroz selo Mravnice. Odatle se penje uzbrdo kroz nisko raslinje prema selu Lepenici, u kojem ćete naići na mar-

kacije. Iz Lepenice dalje pored ograda kamenitim putem smjerom jugozapada na cestu Šibenik - Boraja - Split i preko nje u šumu smreke s istočne strane Boraje. Markacija se penje prema crnogoričnoj šumi, gdje se spaja sa stazom iz Kneževića.

Oni koji nemaju vlastit ili organiziran prijevoz mogu iz sela Boraje poći cestom u smjeru Šibenika pola sata do poljskog puta do sela Taklina. Ispod brda Grečice (500 m), put nas vodi prema Bakotićima, Barićima i na nikad dovršenu željezničku postaju Ri-

Vrsno i Boraja

foto: Milorad Milović

pište, koju su šibenski planinari u šali nazvali »Yuma«, po western-filmu »Vlak u podne za Yumu«. Put izlazi na cestu Šibenik - Boraja - Split.

ORLICE (509 m)

Pristup Orlicama počinje u selu Vrpolju od željezničke postaje Dabar. S glavne ceste Šibenik - Boraja - Split treba sići prije škole na odvojak koji vodi do željezničke postaje (5') gdje započinju markacije. Put najprije vodi preko suhog korita potoka Dabra (mjesto je po njemu dobilo naziv) i dalje oko pola sata hoda uzbrdo do protupožarnog puta. Tim putem nastavljam sve do prijevoja nad udolinom, koja seže sve do mora. Naša se staza penje kroz kamenjar južnim smjerom i izlazi na sedlo Križine iznad zaseoka Konobe. Tu je mjesto pogodno za odmor prije završnog uspona, a valja zastati i zbog lijepog vidika na otoke i more.

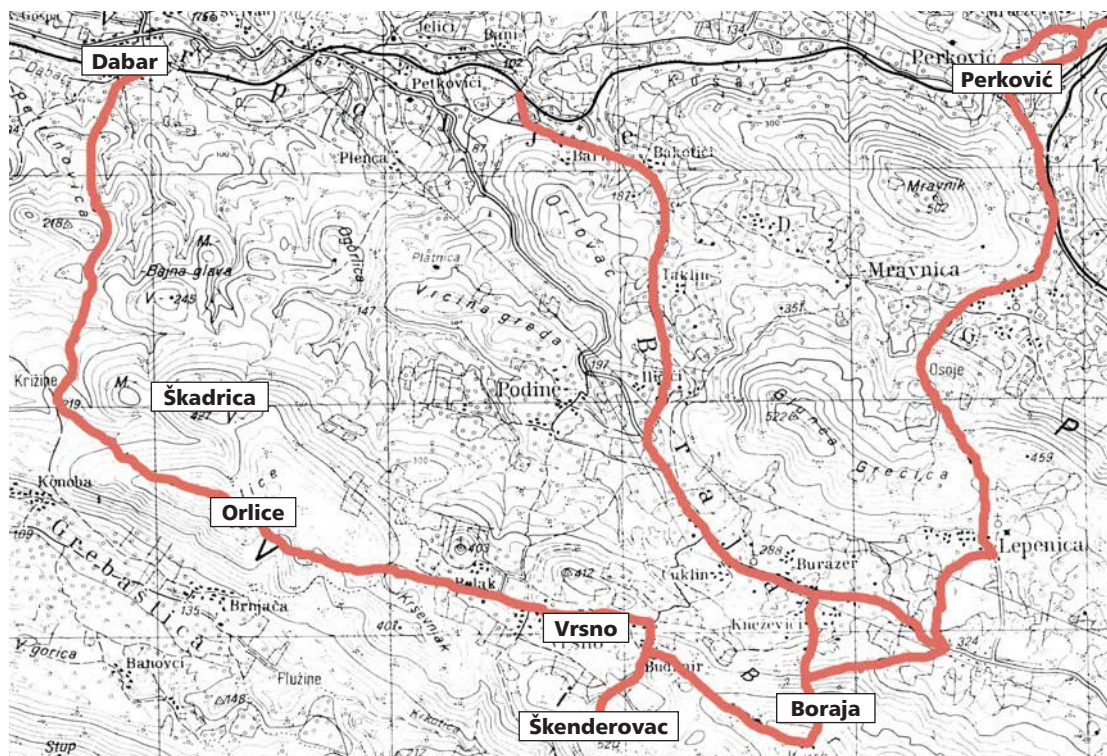

Kursani i Škenderovac

foto: Milorad Milović

Markirana staza vodit će nas dalje uzbrdo u početku kroz smreke, a poslije, pod vrhom, kroz rijetko raslinje, i za 40 minuta stići ćemo na vrh. Od Dabra do vrha trebalo nam je dva i pol sata.

Na Orlicama stoji kutija s upisnom knjigom i žigom vrha. Svaki posjetitelj će se nagraditi dužim odmorom, ako ne zbog umora, onda svakako zbog izuzetno lijepog vidika koji ispunjava dušu ushićenjem.

Vrsno i Orlice

foto: Milorad Milović

je doveo do druge jame, ja sam, jednostavno rečeno, pobjegao uzbrdo s namjerom da potražim vrh.

Prilaz Škenderovcu moguć je, dakle, iz Vrsnog u koje se dolazi odvojkom ceste Šibenik - Boraja - Split. Moguć je pristup i markiranom stazom s Orlica, a najlakši je uspon iz Gornjih Budimira. S markirane staze koja vodi na Boraju treba sići na seoski put u južnom smjeru kojim ćemo doći na sedlo iznad Kursana. Odatle se ide 5' prema zapadu, gdje treba potražiti markaciju na ka-

menu i za njom poći uzbrdo kroz kamenjar, srednje teškim usponom nekih 25 minuta do vrha Škenderovca (520 m).

Markacija za ovo brdo zapravo počinje kod napuštene školske zgrade u Donjim Budimirima. Put prolazi najprije kroz polje da bi potom išao na puteljak za Kursane i dalje ostrim usponom između ograda 15' na sedlo.

Škenderovac obiluje lijepom smrekom i s obzirom na ljepotu još se uvijek prerijetko posjećuje, možda zbog toga što bi to bio prevelik napor za jedan dan. Naime, za put Orlice - Škenderovac - Boraja - selo Boraja treba 6-7 sati hoda.

ŠKENDEROVAC (520 m)

Kad sam u planini, često me vodi moja znatiželja. Želim vidjeti svaku »čuku«, svaki kamen. Nakon nekoliko izleta na Orlice i Boraju, za oko mi je »zapelo« jedno nepoznato brdo na jugu.

Potražim na karti selo Vrsno i u njemu zaselek Kursan nad kojim je smješteno brdo koje je golicalo moju znatiželju. Na karti lijepo piše da se to brdo zove Škenderovac i da je visoko 520 metara. Poznanici iz Vrsnog rekli su mi da oni to brdo nazivaju Vitrenjak ili Burenjak. Ovo je brdo zanimljivo i speleolozima, jer se na njemu nalaze dvije manje jame udaljene jedna od druge 10 minuta, do kojih sada vodi markiran prilaz.

Tadašnju pročelnicu špiljarske sekcije zanimala su te dvije jame, mene sve o tom brdu: kakav je pristup, teren, uspon i kakav je pogled. Zamolili smo jednog mještanina, koji je jedini sigurno znao položaj jama, da nas odvede i pokaže prilaze Škenderovcu. Dok je on Mariji objašnjavao sve što znade o jamama, ja sam »pogledom šarao« po okolini i tražio sve staze i puteljke kojima bih mogao doći na vrh. Kad nas

Pogled s Boraje na more

foto: Milorad Milović

ODRŽAN SASTANAK HPS-a I NP »SJEVERNI VELEBIT«

U srijedu 10. travnja 2002. u Domu HPS u Zagrebu održan je sastanak predstavnika Nacionalnog parka »Sjeverni Velebit« i HPS-a. Tom prilikom, predstavnici su se međusobno upoznali sa sadržajem i ciljevima rada, te utvrdili smjernice za buduću suradnju na pitanjima vezanim uz prostor sjevernog Velebita:

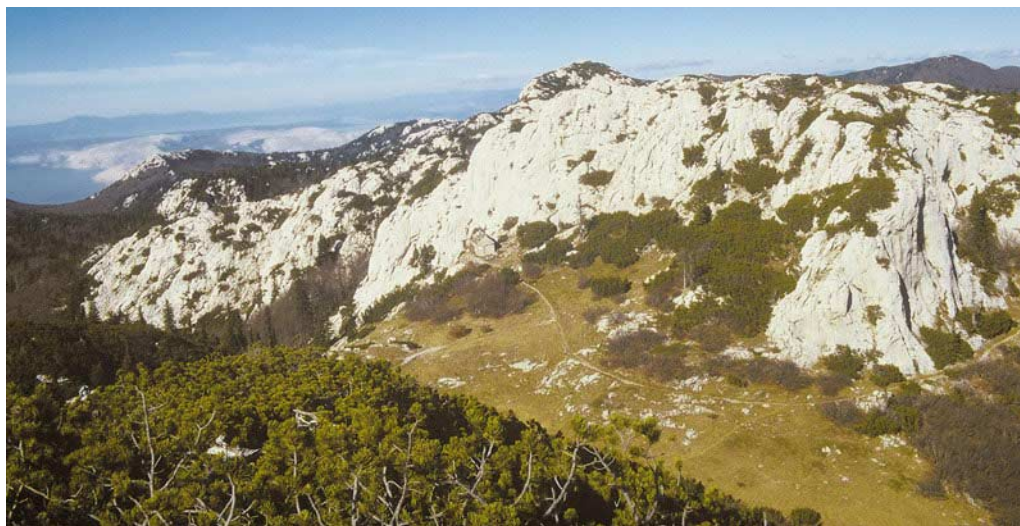
- **Suradnja:** Potrebna je svestrana uzajamna suradnja, budući da postoje brojna pitanja čije će rješavanje zahtijevati zajednički pristup. Za razradu konkretnih pitanja dogovoreno je da će se rješavati između uprave Parka i stručnih komisija HPS-a. Osnovna pitanja jesu: markiranje planinarskih putova (Komisija za pl. putove), funkcioniranje pl. domova u Parku (Gospodarska komisija), pitanja sigurnosti i organizacije spašavanja (GSS HPS), zaštita prirode (Komisija za zaštitu prirode), speleološka istraživanja (Komisija za speleologiju) i promidžba (Komisija za promidžbu i izdavaštvo).

- **Ulaznice:** Ove sezone planira se uvođenje naplate ulaza u nacionalni park. Predviđeno je više kate-

gorija ulaznica, a kao posebna pogodnost za planinare s važećom iskaznicom dogovoren je popust od 50% na boravak u Parku. Ulaznice će se moći nabaviti na ulazu

Siča, u domu »Zavižan«, te kućama »Alan« i »Lubenovac«. Prihod od ulaznica upotrebljavat će se za zaštitu prirode, edukaciju i promidžbu, dok je HPS naglasio da u tim okvirima ne treba za boraviti na pitanje opskrbe vodom doma »Zavižan«, troškova održavanja putova te na troškove Gorskog službe spašavanja HPS za akcije u slučaju nezgoda.

- **Planinarski putovi.** Za potrebe Parka potrebno je popisati markirane putove te sukladno novom režimu zaštite, utvrditi je li njihovu mrežu potrebno reducirati, korigirati ili na koji drugi način mijenjati. Posebno je naglašeno pitanje putova na prostoru Hajdučkih i Rožanskih kukova, budući da su na području strogog prirodnog rezervata propisani još stroži oblici zaštite nego u samom nacionalnom parku. HPS je predao aktualni popis markiranih putova na prostoru nacionalnog parka (oko 70 km), te zemljovid

Pasarićev kuk i Rossiјеvo sklonište - sada dio NP »Sjeverni Velebit«

foto: Franjo Novosel

s ucrtanim putovima. Naglašeno je da je pitanje održavanja putova bitno za sigurnost kretanja, te da će posebnu brigu kao prioritetni pravac iziskivati Premužićeva staza u Rožanskim kukovima.

- **Planinarske kuće.** Na području Parka nalaze se četiri planinarske kuće, čije je funkcioniranje nužno za život samog Nacionalnog parka. To su Zavižan, Alan, Lubenovac i Rossijevo sklonište. HPS je izložio način kako desetljećima upravlja tim objektima, kao i najveće probleme vezane uz njih (pitanje vode na Zavižanu, pružanje ugostiteljskih usluga i smještaja, veliki troškovi održavanja). Zaključeno je da će biti po-

trebna i suradnja s državnim tijelima, posebno ministarstvima zaštite okoliša i turizma, u čemu će Nacionalni park poduprijeti dosadašnja nastojanja HPS-a.

- **Suradnja u povodu »Međunarodne godine planina«.** NP »Sjeverni Velebit« pokrenuo je osnivanje državne koordinacije za provođenje aktivnosti povodom Godine planina. Kao inicijator, NP »Sjeverni Velebit« pozvao je da planinarski predstavnici budu uključeni u taj rad, a HPS je izvijestio o nizu već poduzetih akcija i provedbi idućih akcija tijekom 2002. godine.

Alan Čaplar

NOVOSTI U PARKU PRIRODE MEDVEDNICA

Od 19. siječnja 2002. na snazi je Pravilnik o unutrašnjem redu u Parku prirode »Medvednice«. Tim se dokumentom određuju načini zaštite, očuvanja i unapređenja Parka prirode »Medvednica«, te propisuju prekršaji za njegovo nepoštivanje.

Novost koja se izravno tiče planinara je obveza svih koji organiziraju javne akcije na otvorenim prostorima na Medvednici da prijave mjesto i vrijeme akcije, očekivani broj sudionika i posjetitelja, te planirane mjere za održavanje reda i sigurnosti. Po tom zahtjevu, uprava parka prirode izdaje dopuštenje ako su ispunjeni određeni uvjeti i određuje novčanu naknadu za izdavanje dozvole. Drugim riječima, svaka akcija na Medvednici morat će se prijaviti upravi Parka prirode i za to platiti odgovarajuća naknada. Tako prikupljena sredstva namijenjena su rečenim Pravilnikom za »zaštitu, očuvanje i promicanje Parka prirode«.

Za nepoštivanje odredbe o najavi akcije predviđena je kazna u visini od 3000 do 15000 kuna za organizatora (planinarsko društvo), a od 700 do 5000 kuna za odgovornu osobu. Ove kazne primjenjivat će se od srpnja, kada prestaje prijelazno razdoblje od pola godine.

Jezero za opskrbu sljemenskih skijališta snijegom

Uprava PP »Medvednica« nedavno je zamolila Hrvatski planinarski savez da apelira na organizatore planinarskih akcija da poštuju novi Pravilnik kako bi se uveo red na zaštićenom području Medvednice. Povod za to bila je neprijavljena akcija čišćenja planinarskih putova, sadnje mladice drveta, postavljanje kućica za ptice i »eko-piknik« koji je 21. travnja organiziralo HPD »Zagreb-Matica«. Radi se o tradicionalnoj akciji koja je organizirana povodom Dana planeta Zemlje. U dopisu je naglašeno da PP »Medvednica« podržava sve akcije kojima je cilj zaštita i očuvanje prirode, no ne može dozvoliti da se one organiziraju i provode mimo propisa.

S jedne strane, valja podržati nastojanja uprave da se u parku prirode uvedu osnovna pravila ponašanja, da se netko brine za provođenje Pravilnika o unutrašnjem redu i da poziva planinare na suradnju i dogovor, no s druge strane možemo se upitati hoće li upravo planinari, koji su se čitavo stoljeće jedini brinuli za zaštitu prirode na Medvednici, odsada plaćati i biti kažnjavani za akcije čišćenja planinarskih putova, sadnje mladice drveta, postavljanje kućica za ptice i okupljanja na otvorenom. Dok će se planinarski putovi naočigled pretvarati u kaljuže za džipove, za neisplativa skijališta graditi jezera i sustav snježnih topova, a šuma sjeći jednako kao i desetljećima prije, nije li to ipak, najblaže rečeno, neprirodan način provođenja zaštite okoliša?

Adresa na koju odsada treba prijavljivati sve planinarske akcije na Medvednici je: Javna ustanova Park prirode Medvednica, Bliznec b.b., 10000 Zagreb, e-mail: park.prirode.medvednica@zg.tel.hr, tel. 01/45-80-699, fax. 01/45-80-599. Pravilnik se može pregledati na internetu, na adresi www.hinet.hr/park-prirode-medvednica/pravil.doc.

Alan Čaplar

ODGOVOR PARKA PRIRODE MEDVEDNICA

Prije objavljivanja priloga »Novosti u Parku prirode Medvednica«, uredništvo »Hrvatskog planinara« poslalo je tekst na uvid Parku prirode »Medvednica«. Ravnateljica Parka prirode spremno je dala više pojašnjenja u osvrtu koji ovdje, radi zanimljivosti, objavljujemo.

Uredništvo

Poštovani, dobili smo prilog u kojem, po našem mišljenju, pogrešno tumačite prirodu našeg pisma upućenog Hrvatskom planinarskom savezu. Našim pismom smo Vas nastojali upoznati s odredbama Pravilnika o unutarnjem redu u Parku prirode »Medvednica« koje se odnose na organiziranje aktivnosti na otvorenom. Povod za pismo je bila neprijavljena akcija čišćenja planinarskih putova, sadnje mladice drveća, postavljanja kućica za ptice i eko-piknik HPD »Zagreb-Matica«, koja je održana u Parku prirode »Medvednica« povodom Dana planeta Zemlje 21. travnja.

U našem pismu HPS-u nespretno je izostavljena činjenica da se u slučaju aktivnosti kojima je cilj zaštita i očuvanje prirode na području Parka prirode Medvednica u dopuštenju koje Javna ustanova izdaje u skladu s odredbama članka 40. Pravilnika, propisuje da se organizator takvih aktivnosti oslobađa plaćanja naknade za njihovo održavanje. Sasvim je jasno da nema govora o naplaćivanju takvih akcija, već će naša Javna ustanova ubuduće, kao i dosada, podržavati i potpomagati sve akcije takvog karaktera. Naša Javna ustanova i sama je inicijator brojnih akcija čišćenja Medvednice, a zadnjom takvom akcijom očišćen je prostor Zelene magistrale i livade Ponikve, što je samo još jedan argument za tezu da akcije čišćenja i održavanja nikad neće biti predmet novčane naplate niti predmet prekršajnih prijava kako Vi to navodite u svom tekstu.

Ne možemo se složiti s vašom ocjenom izrečenom u tekstu da se na području Parka prirode »Medvednica« šuma sječe kao i desetljećima prije, jer je upravo zaslugom Javne ustanove postignuto i to da se za svaku sječu na području državnih šuma unutar granica Parka prirode moraju ishoditi uvjeti zaštite prirode od Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja kao još jedan oblik kontrole rada nadležnih šumarija, a sve u cilju što kvalitetnije zaštite prirode i drvnog fonda na ovom području, a što po našim spoznajama nije slučaj na drugim zaštićenim prostorima.

Naravno da ponekad ima i propusta u radu nadležnih šumarija, ali na njih upozoravamo nadležne i

one se u kratkom roku otklanjaju na naš zahtjev. U tom smjeru održali smo i održavat ćemo periodične sastanke s predstavnicima nadležnih šumarija kako bismo zajedničkom koordinacijom poboljšali uvođenje šumskog reda, sa čijim poštivanjem još uvijek ne možemo biti zadovoljni.

Što se pak tiče izgradnje umjetnog jezera za, kako navodite, neisplativa skijališta i sustave snježnih topova, upravo je naša Javna ustanova od početka upozoravala na, po našem mišljenju, pogrešnu inicijativu pretvaranja Parka prirode »Medvednica« u internacionalni skijaški centar, barem dok se ne riješi problem infrastrukture koja jedva da i izdržava ovaj broj posjetitelja koji imamo danas, a kamoli da bi izdržala povećan intenzitet posjeta.

Što se pak tiče pretvaranja šumskih putova u koluže, naravno da će uvijek biti pojedinaca kojima će i ovo zaštićeno područje biti poligon za pokazivanje neiživljenih frustracija, ali nemoguće je očekivati da Javna ustanova s dva zaposlena djelatnika u Službi nadzora svakodnevno nadgleda cijelo zaštićeno područje, ali se nadamo da će s povećanjem broja djelatnika i podrškom svih onih kojima je naš Park prirode »Medvednica« drugi dom, Javna ustanova uskoro i takvim aktivnostima stati na kraj.

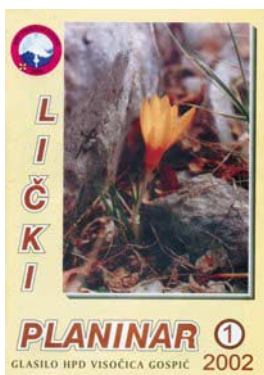
Naše pismo HPS-u je jednostavno apel za pomoć u zaštiti Parka prirode »Medvednica« planinarima, za koje smatramo da su njegovi najveći zaštitnici, pa nas još više boli da naši mnogobrojni dosadašnji apeli na zajedničke razgovore mjerodavnicima u tom Savezu nisu urodili plodom. Zato je i naše pismo bilo takvog tona, s namjerom da se napokon izazove efekt i sjedne za zajednički stol kako bi se dogovorili modaliteti zajedničke suradnje od obostranog interesa, a sve u cilju zaštite, očuvanja i unapređenja našeg i Vašeg Parka prirode »Medvednica«.

S poštovanjem,

*Javna ustanova Park prirode Medvednica
Ravnateljica: Nives Farkaš-Topolnik, dipl. ing.*

LIČKI PLANINAR 11

HPD »Visočica« iz Gospića izdala je jedanaesti broj svojega »Ličkog planinara«. Ovaj broj na 44 stranice donosi dvadesetak priloga o Velebitu i ličkom planinarstvu, mahom iz pera gospićkih planinara. Korice su ilustrirane proljetnim velebitskim cvijećem, a na naslovnici je lijep snimak žutog šafrana. Posebno su zanimljivi opisi novih putova i uspona na nepoznate velebitske vrhove, sjećanja Željka Poljaka na vele-

bitske susrete te članak Srečka Božičevića o istraživanju kanala otkrivenih pri probijanju tunela u blizini Gračaca.

Šteta je, međutim, što je u dobro namjernoj želji za redovitošću izlaza, zapostavljena briga za kvalitetu, te je ukupni dojam pokvaren lošom reprodukcijom slika.

»Lički planinar« može se naručiti od urednice Ane Lemić, tel. 053/572-001, adresa: Gimnazija, Budačka 24, 53000 Gospić.

Alan Čaplar

PLJUSKARA UDRUŽUJE PLANINARE I PRIJATELJE PRIRODE

Kako vrijeme protječe, planinarska kuća na Pljuskaru sve više ispunjava ulogu koju su joj zamislili osnivači PD »Dilj gora« još tamo davne 1924. godine. Nedavno podignuta kuća postaje mjesto koje, osim planinara, posjećuju brojni šumari, lovci, gljivari, skupljači ljekovitog bilja, stanovnici okolnih sela, obitelji iz grada. Slavonski planinari su redoviti gosti, koji dolaze s najavom ili bez nje, a sve češće dolaze i planinari iz daljih gradova.

Gotovo svakog vikenda netko od slavonskih planinara posjeti Pljuskaru. Veseli nas što je planinari iz Zagreba, Daruvara, Varaždina, Županje, Ogulina, Bjelovara, Osijeka, Pleternice, Nove Gradiške, Đakova, Orahovice, Feričanaca i Našica već spominju u svojim godišnjim planovima. Redovito dolaze planinari iz Orašja, a prije nekoliko mjeseci upoznali su je i planinari iz Sarajeva, koji su došli čak sa dva autobusa. Većina gostiju iz drugih gradova zainteresirana je, osim za planinarenje, i za obilazak i upoznavanje povijesnih znamenitosti Slavonskog Broda.

Nedavno su brodski planinari odlučili proširiti kuću dogradnjom terase. Novčani prilozi i vlastiti rad omogućit će dogradnju, a u tijeku su pripreme za radove. Položaj

Pljuskaru u Bukovcu pruža mogućnost i za razvoj seoskog turizma, kako očekuju glogovački neimari, koji su više puta traktorima dovozili materijal za izgradnju ove kuće.

Budući da »Hrvatske šume« za jesen planiraju sječu šume oko Pljuskaru, mi planinari zatražili smo izmjenu planova sječe, nadajući se da će vlasti iz Podcrkavlja, grada Broda i Županije Brodsko-posavske pomoći da Pljuskaru dobije ulogu koju zaslužuje.

Josip Činkl

Planinarska kuća Pljuskaru

foto: Josip Činkl

DAVORIN MOLNAR

Većina planinara diči se brojem osvojenih vrhova, prohodanih planina i sličnim podvizima. Međutim, za mnoge izgrađene objekte koji omogućuju ugodniji i sigurniji boravak u planinama, ne znaju kako su nastali. U pravilu, većina ih je nastala uz veliko zalaganje nekog pojedinca ili manje skupine entuzijasta. Želim predstaviti planinara koji mnogo planinari (obišao je nacionalne parkove i planine Kanade, USA, Havaja i Meksika), ali prvenstveno jer je svojim radom učinio mnogo za planinarsku organizaciju.

Davorin Molnar iz Slavonskog Broda velikim je osobnim zalaganjem ostvario zamisao o izgradnji planinarske kuće, o čemu su maštale mnoge generacije brodskih planinara još od davne osnivačke 1924. godine. Tim podvigom okupio je ljubitelje prirode, šumare, gljivare, lovce, izletnike, te uspio čvršće povezati slavonske, a može se slobodno reći i hrvatske planinare.

Poznato je da su planinari PD »Dilj-gora« izgradili 2000. godine kuću na Bukovcu u kanjonu Pljuskare, desetak kilometara od Slavonskog Broda. O izgradnji, položaju, smještajnim kapacitetima, mogućnostima prilaza pisalo se već u Hrvatskom planinaru, Brodskom planinaru i brodskim tiskovinama, ali je ostalo manje poznato da je za to »glavni krivac« upravo Davorin Molnar.

Kada je početkom 2000. odlučio pokrenuti izgradnju kuće, odmah je počeo prikupljati projektnu dokumentaciju, izradio specifikaciju materijala i počeo obilaziti desetak darovatelja. Tako je osigurao sav građevinski materijal, željeznu i drvenu građu, vrata, prozore, krovnu konstrukciju i sve ostalo. Kako do Pljuskare vodi samo šumski put, morao je organizirati niz traktorskih prijevoza u svim vremenskim uvjetima. Organizacija radnih akcija, osiguranje i čuvanje potrebnog alata i strojeva za njega su bili poseban izazov. Tako-

đer, predložio je i organizirao prikupljanje sredstava, te tako uključio još preko 160 članova i prijatelja PD »Dilj-gora«. Dio sredstava uspio je osigurati družeći se s planinarima sve od Lipika do Županje i ostalih gradova Slavonije. Samo za obilazak darovatelja prešao je svojim automobilom preko 5000 km. U jeku radova (s operiranom kralježnicom) gotovo svakodnevno odlazio je na gradilište, mjerio, premjeravao, kombinirao i preračunavao. Zamisao je doveo do kraja, do otvorenja objekta 22. travnja 2001. godine.

No, njegov nemiran duh nije stao. Upravo priprema dogradnju terase na Pljuskari, prikuplja novac i materijal od donatora, crta, zamišlja i nada se pomoći planinara. Osim terase, kao poznavatelj bilja, planira urediti mali arboretum i botanički vrt endemskog i zaštićenog diljskog bilja.

Rođen je 19. siječnja 1941. u Bosanskom Brodu u željezničarskoj obitelji s više djece. Kao diplomirani inženjer agronomije bio je zaposlen u nekoliko poljoprivrednih poduzeća do 1975. kada odlazi u Kanadu, odakle se vraća 1983. godine. Zapošljava se u Slavonskom Brodu, odlazi u Domovinski rat, a nakon toga u mirovinu. Planinari još od studentskih sarajevskih dana i obišao je većinu bosanskih planina. Za boravka u Americi posjetio je mnoge nacionalne parkove od Aljaske do Meksika. Član PD »Dilj-gora« je od 1990.

Po prirodi skroman, vesele prirode, s mnoštvom prepričanih i odglumljenih šala često unosi optimizam na izletima i sastancima, a redovito dodatno podiže ugođaj i u planinarskom domu »Đuro Pilar«. Njegovi prijedlozi na druženjima planinara pomogli su ostvarenju mnogih dobrih zamisli. Davorin Molnar pokazao je kako se može boriti za planinarsku ideju i u »ravnoj« Slavoniji.

Josip Činkl

ORIJENTACISTI ODRŽALI UTRKE NA JARUNU, LISINI I U ZAPREŠIĆU

Orijentacisti su sezonu otvorili na Jarunu utrkom za Alpe - Jadran park kup. Među seniorima najbolji od naših i ukupno bio je Tihomir Salopek, koji je stazu dugu 3750 m pretrčao za 17,03 minute. Drugi od naših bio je Perica Delić (Jelen) sa 18,33, a treći Lino Legac (Japetić) 19,54. Od seniorki, na stazi dugoj 2975 m, prva je bila Antonija Orlić (Sljeme) - 20,54, druga Bojana Nikolić (Vihor) 21,36, a treća Neda Gobec (Vihor) 24,11. Među juniorima (2975 m) pobijedio je Vedran Bijelić (Sljeme) sa 15,32, a kod juniorki (1925 m) Sanja Hak (Maksimir) 13,09.

Utrka na Jarunu održana je u subotu 16. ožujka, a već idući dan, u nedjelju 17. ožujka, naši orijentacijski trkači borili su se na Lisini ponad Rijeke za medalju Prvenstva Hrvatske na duge staze i u prvoj utrci za Kup Hrvatske. Tu se trčalo na tehnički vrlo teškom terenu s mnoštvom vrtača i škrapa, a malo staza. Staza za elitnu kategoriju bila je duga oko 13 km i »visoka« oko 900 metara. Tihomir Salopek pobijedio je u vremenu 122,58 minuta ispred dvojice Norvežana, četvrti je bio Perica Delić sa 125,50, sedmi Tomislav Kaniški (Jelen) 150,13. Među djevojkama prvih pet mjesta pripa-

Natjecanje na Lisini

foto: Zvonko Muža

lo je strankinjama, Norvežankama i Finkinjama. Ana Ješovnik (Jelen) s vremenom 121,00 bila je šesta, Antonija Orlić (174,22) osma, a Bojana Nikolić (178,16) deveta.

Državno prvenstvo imale su još tri kategorije. Među mladim veteranima (9 km) pobijedio je Darko Merunka (Maksimir) 113,20, među juniorima Vedran Bijelić (153,02), a kod juniorki Sanja Hak (114,31).

Tradicionalni »Ačkov kup« održan je ove godine na području Zaprešića, a bodovao se kao druga utrka za Kup Hrvatske. Pobjednici po najjačim kategorijama bili su: M21E - Tihomir Salopek (Ris), Ž21A - Ingela Mattson (Finska), 6. Ana Vukelić (Maksimir), M35 - Nenad Lovrec (Vihor), M20 - Jaka Piltar (Slovenija), 2. Vedran Bijelić (Sljeme), Ž20 - Linnea Bistrom (Finska), 2. Vinka Kvočić (Kapela), M21A - Tomislav Varunica (Vihor).

Na ovim utrkama sudjelovalo je dvadesetak natjecatelja iz Finske, Norveške i Litve, među njima i juniorski reprezentativci iz Finske, koji su bili u Hrvatskoj na pripremama.

Zvonko Muža

Natjecanje u Zaprešiću

foto: Zvonko Muža

ODRŽANI DANI »KAMENARA«

Ovogodišnji tradicionalni, peti po redu, Dani PD »Kamenar« iz Šibenika održani su od 21. do 28. ožujka. Svi programi obilježavanja bili su u znaku Međunarodne godine planina, a namijenjeni su jednako članstvu i građanstvu.

Manifestacija je otpočela 21. ožujka predavanjem dr. Borislava Aleraja, himalajca i pročelnika GSS HPS, na temu »Planina i planinarstvo očima penjača« i Alana Čaplara, pročelnika Komisije za promidžbu i izdavačku djelatnost HPS-a i urednika »Hrvatskog planinara«, o hrvatskim planinama. Zanimljiva predavanja popraćena su uspelim slajdovima i izazvala su oduševljenje nazočnih u prepunoj dvorani šibenske Gradске vijećnice.

Sutradan, 22. ožujka, također u Gradskoj vijećnici, predstavljen je Dnevnik i vodič Poučnog planinarsko-ekološkog puta »Ante Frua«. Promotori, prof. Ivan Antunac i Zvonko Pešić, ravnatelj Osnovne škole Petra Krešimira IV., istakli su vrijednosti Puta u očuvanju i upoznavanju kulturne, povijesne i prirodne baštine šibenskog kraja kojim Put vodi, te suradnju s Osnovnom školom Petra Krešimira IV. u uspostavi Puta. Ideja je ponikla od predsjednika »Kamenara« Ante Juras, a predstavljeni Dnevnik i vodič rezultat je timskog rada planinara i učitelja navedene škole.

U subotu, 23. ožujka, građani su Šibenika promatrali pokaznu vježbu Speleološkog odsjeka Društva na stijeni brda Umina, nedaleko od grada. U vježbi su sudjelovali kao gosti i članovi Speleološkog društva »Proteus« iz Poreča, koji su, ujedno, u večernjim satima održali predavanje članovima Društva o svojoj speleološkoj ekspediciji u Meksiko.

Izlet za članstvo i građanstvo na Mosor organiziran je u nedjelju, 24. ožujka. Planinari su svojom sugrađanima pokazali prirodne ljepote najpopularnije dalmatinske planine i odveli ih na V. Kabal (1339 m) i Vickov stup (1325 m). Izlet će svima ostati u nezaboravnoj uspomeni.

Zadnjeg dana manifestacije, 28. ožujka, održan je redoviti sastanak članstva s posebnim programom. Uz prigodni domjenak svi su članovi Društva dobili majice Međunarodne godine planina.

Građani Šibenika i ovog su puta pozdravili i pohvalili brižljivo pripremljene programe u Danima Društva, a sredstva javnog priopćavanja (TV, radio i tisak) redovito su izvještavala o svim programima.

Ante Juras

POŠTANSKA MARKA NA TEMU PLANINARSTVA

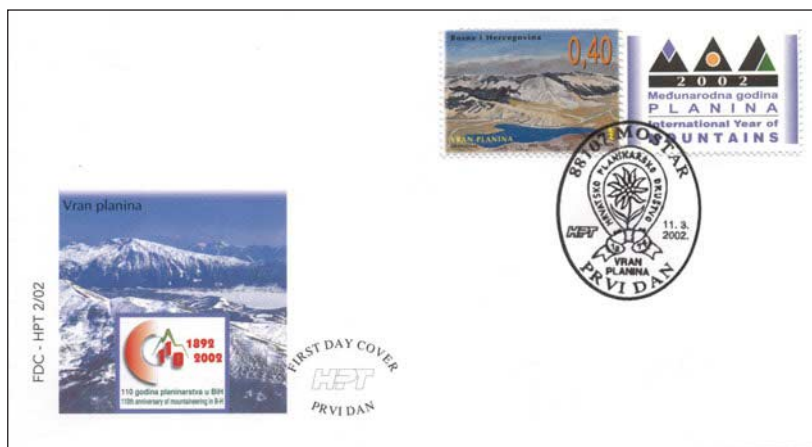
HPT Mostar je u suradnji s Planinarskim savezom Herceg-Bosne izdao poštansku marku »Vran planina«. Marka je izdana u nakladi od 40.000 primjeraka, a tiskana je u arku od 15 maraka s 15 privjesaka. Nominalna joj je vrijednost 0,40 KM. Autor likovnog rješenja je studio eRDe, a kao podloga je uzeta fotografija Vran-planine (2074 m) i Blidinje jezero snimljeno iz helikoptera.

Ove se godine obilježava 110 godina planinarstva u Bosni i Hercegovini. Naime, godine 1892. osnovan je Bosansko-hercegovački turistički klub. Prigodni logotip za obilježavanje ove obljetnice je istaknut na omotnici prvog dana (FDC).

U sklopu ove marke je izdana i maksimum karta. Marka s privjeskom 2002. Međunarodna godina planina puštena je u promet 11. ožujka. Kao podloga lijepo dizajniranom prigodnom poštanskom žigu je poslužio povijesni znak HPD-ove podružnice »Prenj« iz 1933. godine.

Planinari su ponosni što će poštanska i njihova marka na pismima i razglednicama obići svijet, pa i mnoge planine o kojima su oni sanjali.

Miljenko Bošnjak

»... UOSTALOM, TKO ZNA KAKO NASTAJE JEDNA LJUBAV...«

Dana 20. ožujka 2002. godine u OŠ »Vladimir Gortan« u Rijeci svečano je otvorena izložba povodom 37. godišnjice rada PD »Tuhobić« i u znaku Međunarodne godine planina. Izložba tematski prikazuje rad društva, a prikazuje fotografije, medalje, pokale, diplome i priznanja te novinske članke iz razdoblja od 1965. do 2002. godine. One su brojne uspomene na dugogodišnje djelovanje društva.

Zašto je društvo nastalo ne može nitko odgovoriti, jer se to jednostavno ne može znati. Uostalom, tko zna kako nastaje jedna ljubav?

Društvo je osnovano na poticaj prof. Veljka Brešana koji je došavši iz Zagreba u Rijeku, kad je počeo raditi u OŠ »Bobijevo«, propagirao ideju planinarstva i formirao Planinarsku sekciju »Runolist«. Nakon toga osnovao je omladinsko PD »Tuhobić«. Članovi društva i svih njegovih povjerenstava bili su učenici sedmih i osmih razreda.

Kao i svaka novina, tako je i ovo Društvo nailazilo na razne poteškoće. O uspješnosti i svladavanju tih poteškoća govori neprekidan rad Društva i njegovo današnje postojanje. Nakon osnivanja Društva počelo se i s prvom društvenom akcijom većeg značenja. Bio je to »Trofej Tuhobić«, prvo dijete jedne velike ljubavi. Prvi trofej bio je skroman, ali na današnjim Trofejima sudjeluje prosječno čak 100 ekipa. Ove godine organizirat će se jubilarni 30. Trofej »Tuhobić«. Osim ovog natjecanja, organizirana su i noćna natjecanja kao i prvenstva u orijentaciji. Nije zanemareno ni školovanje članova putem planinarske škole i brojnih vodičkih, orijentacijskih, skijaških i markacističkih tečajeva. Ostvareni su brojni izleti, ali i susreti s planinarima širom Hrvatske. Što su naši mladi planinari rasli, bili su i sposobniji za veće pohode i akcije, pa su tako posljednjih godina pohodili i strana gorja.

Prigodom otvorenja izložbe dodijeljena su priznanja zaslužnim članovima Veljku Brešanu, Josipu Šikiću, Marini Katalinić, Ani Biočić, Igoru Bezinoviću, Marku Biljanu, Atsenu Diraccu i Marici Tomaško u znak zahvalnosti što su svojim radom i djelovanjem pridonijeli društvu. Veljku Brešanu uručena je i posebna nagrada škole, a ovom prilikom predstavljen je 31. broj društvenog lista »Mladi planinar« koji na 17 stranica donosi niz zanimljivih sadržaja. Izložbu su u tjeđan dana, koliko je bila otvorena, posjetila 673 posjetitelja.

Ana Sokolić

Nehajska 61, Zagreb
tel: 01/363 88 40 • e-mail: vmd@open.hr

AVIO KARTE ZA VAŠE EKSPEDICIJE

Organiziramo za vas

ELBRUS - 5462 m	5-19. srpnja
KILIMANJARO - 5985m	16-27. rujna
ACONCAGUA - 6969m	siječanj 2003
PEAK LENJIN - 7125m	kolovoz 2003

Za detaljne programe

nazovite, pišite, navratite... ili
posjetite www.vmd.hr

Organizator putovanja i vodič:
VLADIMIR DADO MESARIĆ
instruktor alpinizma, instruktor Gorske službe
spašavanja i gorski vodič s međunarodnom licencom

Lapis Plus d.o.o. ZASTUPNIK Pro-lux ZA RH BiH i SLO

Compact
dalekozori

Monokulari

ZOOM
dalekozori

Panoramski
dalekozori

Kompasi

Alu. bat. lampe

BESPLATNI PROSPEKTI 01/4677015

www.lapis-plus.hr

50 GODINA RATKOVOG SKLONIŠTA

U nedjelju 23. lipnja u 12 sati sastat će se kod Ratkovog skloništa na Samarskim stijenama graditelji prvog skloništa da proslave 50. obljetnicu radne akcije kojom su zapravo Samarske stijene otvorene planinarima. Pozivaju se svi ljubitelji Gorskog kotara i simpatizeri PDS Velebit da im se pridruže i prisjete tih davnih mladenačkih dana.

prof. dr. Željko Poljak

12. OBLJETNICA MRKOPALJSKOG PLANINARSKOG PUTA

HPD »Bijele stijene« i Općina Mrkopalj organiziraju 29. i 30. lipnja obilježavanje 12. obljetnice Mrkopaljskog planinarskog puta i 70. godišnjice smrti Jakova Mihelčića, prvog hrvatskog planinarskog vodiča. Akcija se održava pod naslovom »Tragovima Jakova Mihelčića«, a pod pokroviteljstvom Općine Mrkopalj.

U subotu 29. lipnja planirano je otkrivanje spomen-obilježja Mihelčiću u Begovom Razdolju te uspon na Bijele stijene, a u nedjelju 30. uspon na Bjelolasicu i nogometna utakmica na njezinom vrhu. Noćenje je predviđeno u planinarskom logoru na poljani Milivojki. Za sve informacije, zainteresirani se mogu obratiti predsjedniku HPD »Bijele stijene« Stanislavu Horačeku, tel. 051/830-393 i 051/833-248, e-mail: stanislav.horacek@hi.hinet.hr.

Alan Čaplar

Poštovano uredništvo!

Prilikom uspona na Viševicu pronašli smo fotoaparata. Kako u torbici nije bilo nikakvih podataka o vlasniku, po povratku kući izradili smo slike. S obzirom na to da i dalje nismo ništa pametniji, jer niko-ga sa slika ne poznajemo, obraćamo Vam se za pomoć.

Odabrali smo dvije slike; jednu na kojoj se vide lica i drugu kao dokaz da se radi o planinarima, te Vas molimo da ih objavite u časopisu, uz poziv da se vlasnik fotoaparata javi na telefon 043/231-521.

Marijan i Ana Šnepf

Pogled na otok Rab s Premužičeve staze na srednjem Velebitu, foto: Franjo Novosel

PANTONE®
COLORS

CHROMOS *dd* **CHROMOS**
Tvornica grafičkih boja Samobor - Hrvatska Printing Ink Factory Samobor - Croatia

TIKKA

light

DISTRIBUTER ZA HRVATSKU: »HIMALAYA SPORT« d.o.o.
Vrazova 8c, 42000 Varaždin, Tel./fax: 042/313-701
e-mail: himalaya-sport@email.hinet.hr